

Leader Skåne Nordväst Norra

Strategidokument

Augusti 2008

INNEHÅLL

Inledning	4
Vägen fram till ansökan	4
Förstudien Hallandsås-Bjäre	4
Förstudien Skåne Nordväst	5
De båda förstudierna	6
Det slutliga mobiliseringsarbetet	6
A. Analys	7
BASFakta i korthet	7
Landskapstyper	9
Styrkor och svagheter, möjligheter och hot	10
Styrkor och möjligheter	13
Svagheter och hot	13
Koppling mellan motiveringar för valt geografiskt område och valda tematiska inriktningar och prioriteringar i LAG-gruppens utvecklingsstrategi	14
Koppling till Landsbygdsprogrammets axlar och Det skånska landsbygdsprogrammet	15
B. LAG	18
Valberedningen	18
Val av LAG vid stormöte och ledamöternas representation	18
LAG-ledamöternas kompetens	18
LAGs uppgifter	19
Bildande av Interimistisk styrelse och Leaderområde	20
Bildande av LAG och Leaderområde	20
Bildande av Leaderförening	20
Förslag till stadgar för Leader Skåne Nordväst Norra, idell förening	20
LAGs ordförandepost och antal möten	20
Leaderkontoret	21
Genomförande av LAGs verksamhet	21
C. Leaderområde	22
Det geografiska området	22
Beskrivning av landskapet	22
Sammanbindande faktorer inom Leader Skåne Nordväst Norra	25
D. Utvecklingsstrategi	28
Utvecklingsstrategins innehåll och användning	28
Övergripande programförklaring	28
Målsättningar	29
Horisontella prioriteringar	30
Verksamhetsinriktningar med konkreta prioriteringar	31
Besöksnäring	31
Mat och livsmedel	32
Ett gott boende – byutveckling	34
Skog- och skogsbruk	35
Engagemang för natur- och kulturarvet	36
Viktigt att stödja arbetet inom samtliga teman	37
Kriterier för LAGs urval av projekt	37
Mål och indikatorer	37
Mål och prioriteringar som skall utgöra underlag för beslut,	

Statistik, bedömningar av projektansökningar till Leader Skåne Nordväst Norra	38
Gränsöverskridande samverkan	41
Regional samverkan	42
Nationell samverkan	42
Internationell samverkan	42
Andra program och regionala planer	42
Karta över Leader Skåne Nordväst Norra	44
Styrgrupp för Förstudie Norra Skåne Nordväst	45
Det skånska landsbygdsprogrammets prioriteringar	45
Bilagor	48

INLEDNING

Denna utvecklingsstrategi utgör en ansökan om att bilda Leaderområde i den norra delen av Skåne Nordväst. Det tänkta Leaderområdet omfattar Båstads, Örkelljunga Ängelholms, Klippans, Bjuvs och Åstorps kommuner samt Kågeröd-Röstånga församling (Svalövs Kommun), se bilaga 1. Utvecklingsstrategin grundar sig på ett gemensamt arbete inom detta område mellan aktörer inom ideell, privat och offentlig sektor.

Remissunderlaget har författats av en skrivargrupp bestående av David Lindegren, landsbygdsföretagare och ledamot i styrgruppen, Karl-Axel Sand, Naturskyddsföreningen och ledamot i styrgruppen, Thomas Arnström, Svalövs kommun och ledamot i styrgruppen, Lene Hansson, Ängelholms kommun och ledamot i styrgruppen, Janne Johansson, Naturskyddsföreningen, Sindre Magnusson, processledare under förstudien. Projektledare och huvudförfattare har varit Sara Johnson, Hushållningssällskapet.

Vägen fram till ansökan

Sedan hösten 2007 har det pågått två förstudier i det nordvästra hörnet av Skåne. Det har dels varit en förstudie med ursprung i Hallandsås-Bjäre-området och dels en mer övergripande förstudie för hela Skåne Nordväst. Arbetet i de båda förstudierna har koordinerats och slutresultatet är två ansökningar från Skåne Nordväst om att bilda Leaderområden.

Förstudien Hallandsås – Bjäre

Förstudien ”Landsbygdsutveckling Hallandsås – Bjäre” initierades av ett antal intresseorganisationer och enskilda företag verksamma på landsbygden, SLU i Alnarp, näringslivet i Båstad samt kommunerna Båstad, Ängelholm och Örkelljunga. De medverkande organisationerna och företagen var från början Destination Hallandsåsen, LRF:s kommungrupper i Ängelholm och Båstad, Apelrydsskolan, Bjäre Hembygd, Naturskyddsföreningen på Bjäre, Naturskyddsföreningen i Ängelholms kommun, ett antal företagare på landsbygden, Region Skåne, Ängelholms turistförening, Hushållningssällskapen i Skåne och Halland m.fl. En första interimistisk styrgrupp formades under juni 2007. I oktober 2007 påbörjades en förstudie. Styrgruppen utvidgades och bestod av representanter från den ideella, privata och offentliga sektorn.

Under oktober hölls även en inledande workshop där styrgruppen spånade projektidéer. Under december till februari genomförde styrgruppens medlemmar ett 70-tal ”småmöten”. ”Småmötena” genomfördes med folk på bygden, föreningar, byalag, småföretagare. Oftast deltog ett fåtal personer på dessa småmöten. På ”småmötena” informerade man om Leader samt ”tog tempen” och dokumenterade pågående och framtida satsningar. Det dokumenterade materialet från småmötena, från workshopen samt det Skånska landsbygdsprogrammet analyserades. Analysen ledde fram till förslag om 6 preliminärt prioriterade teman.

6 öppna temamöten hölls i Munka Ljungby kring följande teman: småskalig livsmedelsförädling, affärsutveckling, energi, byutveckling, besöksnäring samt trädgård. 20-50 personer deltog per möte. Upplägget på temamötena var följande; En omvärldsanalytiker och en inspiratör inledde mötet med

korta inlägg kring omvärldsspaning resp. erfarenheter från verkligheten. Därefter fick deltagarna göra en enklare SWOT-övning. Avslutningsvis sammanfattades SWOT:en av en processledare som även höll i en diskussion kring prioriterade insatser inom resp. teman.

Resultatet från mötena analyserades och utifrån detta gjordes ett förslag till underlag för en utvecklingsstrategi. Dessutom genomfördes en övergripande SWOT-övning inom styrgruppen.

Under januari 2008 samordnades arbetet mellan de båda förstudierna Hallandsås-Bjäre och Skåne Nordväst. Nordvästra Skåne delades då upp i ett sydligt och ett nordligt område. Denna uppdelning gjordes av praktiska skäl för att lättare kunna hantera förankringsprocessen gentemot lokala aktörer. Temamötena riktade sig således till Båstads, Ängelholms, Örkelljunga, norra delen av Klippans kommun samt Vegeområdet.

Metoden som använts under förstudietiden, ”att låta folk prata om projektidéer”, bidrog till inspiration och en positiv inställning. Upplägget på temamöten med inspiratör, omvärldsanalytiker och diskussion var ett positivt och konstruktivt sätt att arbeta. Genom att förstudien har pågått under så lång tid, samt genomförande av småmöten, har många informerats och strategin har sannolikt blivit väl avvägd mot vad som i praktiken är möjligt att genomföra under perioden 2009-2013.

Förstudien Skåne Nordväst

Förstudien Leader Skåne Nordväst initierades på politisk nivå inom de tio nordvästskånska kommunerna Bjuv, Båstad, Helsingborg, Höganäs, Klippan, Landskrona, Svalöv, Åstorp, Ängelholm och Örkelljunga genom den redan etablerade kommunala samverkansplattformen Skåne Nordväst.

Förstudiearbetet har letts av en styrgrupp bestående av en kommunal tjänsteman från vardera av de ingående kommunerna. Arbetets aktiva fas inleddes i februari 2007. Då tillsattes en processledare som stod för det praktiska genomförandet av förstudien. En samordning skedde med

förstudien Hallandsås-Bjäre. Hallandsås-Bjäre-studien riktade in sig på det norra området. Skåne Nordväst-studien omfattade hela området men mötena inriktades främst till det södra området. Under mars genomfördes en busstur i södra området, där 35 personer deltog. Syftet var att få en överblick över området samt informera och få igång engagemang för Leader.

Under mars och april 2008 genomfördes sedan en serie om totalt fem workshoparna, riktade till de boende på landsbygden. De inledande tre workshoparna genomfördes med samma upplägg på tre olika platser (Glumslöv, Röstånga samt Åstorp) för att på bästa sätt tillmötesgå eventuella önskemål om geografisk närhet till boende/verksamhetsort. I dessa deltog ca 75 personer som representerar såväl näringsliv som offentlig och ideell sektor. Från workshoparna valde ca hälften att delta på de nästkommande och fördjupande workshoparna. Workshoparna var organiserade som interaktiva pass med information och gemensamt arbete i mindre grupper. Den mängd av projektidéer som framkom vid de inledande workshoparna tematiserades av de oberoende processledarna till nästföljande workshop. Dessa tematiseringar presenterades för workshopdeltagarna, som fick prioritera insatser under resp. tema.

Resultatet från workshoparna samt rapporten från förstudien ”Hallandsås-Bjäre utvecklat till norra delen av Skåne Nordväst” sattes samman till en rapport.

De båda förstudierna

Totalt sett har de båda förstudierna nått många hundra personer i nordvästra Skåne. Det tydliga underifrånperspektiv som kännetecknat förstudien Hallandsås-Bjäre har enbart i sig engagerat uppskattningsvis minst 350 personer från ideell och privat sektor samt ett 20-tal aktörer från berörda kommuner.

Några tusen har nåtts av e-post eller brev via de massutskick som gjordes vid temamötesinbjudningar. Möten har annonserats i pressen och på hemsidor.

De båda förstudierna Hallandsås-Bjäre och Skåne Nordväst gjorde tillsammans en insats för att särskilt uppmärksamma de unga som bor och verkar på landsbygden. U-land (ideell förening inom Leader, vars syfte är att lyfta fram ungdomsnätverk och ungdomsprojekt) informerade vid tre särskilda ungdomsmöten inom norra området. Vid dessa möten diskuterades förutsättningslöst vilka insatser som främst behöver genomföras på landsbygden för att den ska vara en attraktiv plats för ungdomar att bo på.

Det slutliga mobiliseringsarbetet

Under resans gång blev det klart att Skåne Nordväst i sin helhet var för stort för att bilda ett Leaderområde. Möjligheten var att skapa två Leaderområden med nära 100.000 invånare i vardera området. Den 8:e maj 2008 hölls ett stormöte för att diskutera gränsdragningsfrågan. Resultatet från detta möte blev att styrgrupperna för de båda förstudierna ska rekommendera ansökningar om att bilda två Leaderområden utifrån ett förslag om administrativ enkelhet, se bilaga 1.

Styrgruppen Hallandsås – Bjäre utvidgades därmed med representanter för nya området (se Bilaga 2: Styrgrupp). En skrivargrupp tillsattes med uppdraget att ta fram ett underlag för Leaderansökan för detta område. Skrivargruppen beaktade de båda förstudiernas rapporter, det Skånska Landsbygdsprogrammet, samt kompletterande expertkompetens. Resultatet är detta remissunderlag.

A. ANALYS

Basfakta i korthet:

- Det tänkta Leaderområdet omfattar Båstad, Örkelljunga, Ängelholms, Klippans, Bjuvs och Åstorps kommuner, samt Kågeröd-Röstånga församling (Svalövs kommun). Centralorter i området är Båstad, Örkelljunga, Ängelholm, Klippan, Bjuv och Åstorp.
- **Antal invånare:** Antal bidragsgrundande invånare i det tänkta Leaderområdet är (exkl. tätorter större än 3 000 inv.): **52 039 personer**. I det tänkta Leaderområdet ingår totalt **87 754 personer**. **Ängelholms stad ingår inte i Leaderområdet då antalet invånare uppgår till 22 762.**
- **Antal lantbruk med över 30 ha:** 445 st – kompletteras med information ifrån församlingen Kågeröd - Röstånga
- **Näringsliv:** I Båstad, Ängelholms, Örkelljunga och Klippans kommuner är en relativt hög andel av befolkningen sysselsatt i småföretag. Motsvarande andel är relativt låg i Åstorps och Bjuvs kommuner.
- **Utbildningsnivå:** Utbildningsnivån varierar inom området. Andelen med eftergymnasial utbildning ligger något över medel för Ängelholm och Båstad jämfört med hela Skåne Nordväst och under medel för Örkelljunga, Klippan, Åstorp och Bjuv.
- **Födda i annat land:** I den nordvästra delen finns lägst andel födda i annat land, i den södra delen högst andel och övriga området ligger däremellan.
- Den norra delen av det tänkta Leaderområdet har en stagnerad befolkningsutveckling och en ojämn åldersfördelning (enligt Den skånska genomförandestrategin). Tabell nedan visar att den norra delen av området har en högre andel äldre invånare jämfört med den södra.
- **Landskapet:** Inom området finns landskapskaraktärerna låglänt odlingslandskap, mosaikartat backlandskap samt skogsklätt åslandskap. Inom det beskrivna området finns höga natur- och kulturvärden och en stor biologisk mångfald.
- **Andel allemansrättslig mark:** Hallandsåsen, skogsområdena i nordöst, den Centrala mellanbygden och Söderåsen har en mycket hög andel allemansrättslig mark jämfört med snittet för Skåne. Bjäre, Laholmsslätten, Ängelholmsslätten och den södra mellanbygden har däremot en låg andel allemansrättslig mark jämfört med snittet för Skåne.
- **Föreningsaktivitet:** Inom området finns en god föreningsaktivitet, med många lokala aktionsgrupper.

Kommun	Antal inv. totalt	Antal inv. i tätorter större än 3000 invånare
Båstad	14 242	4 923
Örkelljunga	9 577	4 630
Ängelholm	38 749	22 762
Klippan	16 254	7 856
Bjuv	14 470	9 541
Åstorp	14 233	8 765
Kågeröd-Röstånga församling	3 952	0
Totalt	111 477	58 477
Underlag finansiering Leader		52 039
Totalt invånare i Leaderomr.		87 754

Kommun	Antal lantbruk med över 30 ha
Båstad	116
Ängelholm	144
Örkelljunga	17
Klippan	66
Bjuv	64
Åstorp	38
Kågeröd-Röstånga församl.	kompletteras senare
Totalt	445

SCB 2006-12-31	Andel sysselsatta i småföretag 1-4 anställda	Andel m eftergymnasial utbildning (%)	Annat födelseland (%)	Åldersfördelning (%)			
				0-18 år	19-34 år	35-55 år	56- år
Kommun							
Båstad	14,3	20,2	7,7	19,7	14,5	25,9	39,8
Ängelholm	11,2	19,8	7,9	22,1	17,3	27,7	32,7
Örkelljunga	10,9	8,9	11,3	22,9	17,2	27,2	33,6
Klippan	10,4	11,8	10,7	22,5	16,5	28,6	32,4
Bjuv	5	9,3	15,8	25	16,9	29,1	28,7
Åstorp	5	10,3	15,9	25,8	18,2	28,2	27,8
Kågeröds församling m Röstånga	22,0	27,4	8,1	24,4	14,4	31,5	29,6
Medel hela Skåne Nordväst	6,1	18,5	14,5	22,3	18,5	28,0	31,1

Källa: SCB, via Region Skåne.

Landskapstyper

Inom det tänkta Leaderområdet finns landskapskaraktärerna låglänt odlingslandskap, mosaikartat backlandskap samt skogsklätt åslandskap. Nedan beskrivs landskapstyper i korthet enligt det skånska landsbygdsprogrammets indelning.

Ängelholmsslätten:

Ängelholmsslätten domineras av storskaligt åkerlandskap med delvis mycket bördig mark. Naturvärdena är främst knutna till vattendrag såsom Rönneå och till kusten. Vid Vege ås mynning i Skälderviken finns sedan tidigare ett marint reservat. Ängelholmsslätten domineras av några större gods, t ex Vegeholm, Kulla Gunnarstorp och Ängeltofta.

Allemansrättslig mark: 7% eller 0,05 ha/invånare. Snittet för Skåne: 48% eller 0,47 ha/invånare.

Bjärehalvön:

Småskaligt, blandat jordbruk med skillnader som följer topografin och går från åker- till betesmosaik. Naturbetesmarker, frukt- och grönsaksodlingar. Golfbanor. Området är viktigt för turismen och är av riksintresse för det rörliga friluftslivet. Stora naturvärden: Bjärekusten och Hallands Väderö.

Allemansrättslig mark: 14% eller 0,20 ha/invånare.

Laholmsslätten:

Laholmsslätten sträcker sig vidare norrut genom Halland. Det finns en del frukt- och grönsaksodlingar kvar sedan äldre tider. I väster växte tidigt fram en fritidsbebyggelse.

Allemansrättslig mark: 3% eller 0,02 ha/invånare.

Hallandsåsen:

Området ger en upplevelse av storslaget lugn genom få naturtyper, avskildhet och enhetlighet. Här finns skogsklädda sluttningar med vyer över omgivande slätter, naturbetesmarker och mossmarker. Området är idag glest befolkat med små byar och ensamliggande gårdar. Här finns den gamla riksgränsen.

Allemansrättslig mark: 92% eller 7,09 ha/invånare.

Nordskånska skogsbygden:

Kuperat landskap, nästan helt skogstäckt. Främst granplantering, men lövskog är ett betydande element. Vattendrag, sankmarker och torvtäcker finns spridda över området. Orördhet – få störande inslag. Området är tämligen glest befolkat.

Allemansrättslig mark: 96% eller 3,51 ha/invånare.

Nordskånska furuskogsbygden:

Kuperat landskap, blandskog med tall som växer tillsammans med lövträd som bok och björk. Det finns en mångfald av vattendrag, vyer över sjöar skapar viss variation i den annars slutna skogsupplevelsen.

Allemansrättslig mark: 91% eller 4,59 ha/invånare.

Centrala mellanbygden:

Landskapet är varierat med många olika naturmiljöer och ett omväxlande odlingslandskap. Vatten är ett framträdande element med sjöar, våtmarker och Rönneå.

Allemansrättslig mark: 86 % eller 2,66 ha/invånare.

Södra mellanbygden:

Landskapet innehåller en varierad mosaik av miljöer, öppna åkermarker, små betesmarker, omfattande bokskogar och barrskogspanteringar. Många gods finns i området.

Allemansrättslig mark: 17 % eller 0,46 ha/invånare.

Söderåsen:

Dominerande, brant åslandskap där bok- och blandlövskog dominerar de branta sluttningarna. Området är relativt sett en glesbygd.

Allemansrättslig mark: 83 % eller 4,38 ha/invånare.

Styrkor och möjligheter, svagheter och hot

Förslaget till utvecklingsstrategi har vuxit fram långsamt under förstudiens gång och är resultatet av en analys där en mängd aspekter tagits hänsyn till. Riktlinjerna i Det skånska landsbygdsprogrammet samt de övergripande målsättningarna för Sveriges landsbygdsprogram 2007-2013 har utgjort plattform för arbetet. Till detta har adderats en mängd mer detaljerade och för området specifika uppgifter som rör landskapets ekonomiska, sociala och miljömässiga förhållanden. En sådan detaljering har varit möjlig just på grund av att styrgruppen för förstudien "Hallandsås-Bjäre" har varit brett sammansatt och haft god lokalkännedom om området. De uppgifter som vägt tungt har samlats i SWOT-analysen nedan.

Vid sidan om denna mer teoretiska analys har styrgruppen från början haft inställningen att de lokala landsbygdsintressenterna själva skulle få komma till tals och påverka utformningen av utvecklingsstrategin. I klartext har framtidsidéer och mer handgripliga planer hos lantbruksföretag, andra småföretagare, byalag och olika ideella organisationer vägts in i prioriteringarna. Som beskrivits tidigare har därför ett mycket stort antal lokala aktörer medverkat. Här ingår såväl småmöten (ca 70 st) som de organiserade temamötena (6 st). Även här har de tyngst vägande iakttagelserna lyfts in i SWOT-analysen. I slutfasen utvidgades det ursprungliga området till det nu föreslagna området. SWOT-analysen reviderades därmed med hänsyn till förstudien Skåne Nordväst, Det skånska landsbygdsprogrammet och expertis inom skrivargruppen. Tillvägagångssättet har sammantaget gjort att strategin grundlagts utifrån både vad som mer övergripande "bör göras" och vad som mer konkret och verksamhetsnära "vill göras". Detta ökar sannolikt strategins genomförbarhet.

Styrkor	Svagheter
<ul style="list-style-type: none"> • Området har ett attraktivt landskap (hav, skog och ett småskaligt kulturlandskap) med en unik natur- och kulturmiljö. • Kulturhistorien är väl synlig bl. a. i områdets många gamla orter och slotten med dess parker och brukade landskap. Spår av järnvägsnätets utbyggnad finns kvar, t ex har flera orter en värdefull stationskaraktär. • Områdets lokalisering med närhet till flera storstäder, Danmark och kontinenten. Järnvägslinjer och motorvägar ansluter området. Goda kommunikationer finns för att nå området. • Det finns en bred och betydande jordbruksproduktion inom området med bl.a. spannmål, animalieproduktion, grönsaker och frukt. • Det finns nära relationer mellan tätorter och landsbygden inom området. • Det finns ett engagemang, uppbyggda nätverk och tradition av att samarbeta, inom delar av området. • Det finns ett aktivt föreningsliv med ett stort antal lokala utvecklingsgrupper inom området. • Det finns en uppbyggd besöksnäring med flera etablerade turistmål i området, t ex Skälderviken, Bjäre, Hallandsåsen, Båstad, Hallands Väderö och Söderåsen. På Hallandsåsen och inom nordöstra skogsområdet finns många fritidshus, som ägs av danskar och tyskar. • Det finns flera lokalt förädlade livsmedelsprodukter i området varav flera har utvecklat starka varumärken. • Det finns köpstarka grupper inom området. • Sommarboende som bosätter sig permanent bidrar till en vitalisering genom nya idéer och tillskjutande av kapital (inom vissa delar av området). • Inom delar av området finns en rik industrihistoria. • Det finns ett stort antal små sågverk och mindre virkesförädlare i de skogsklädda delarna av området. Här finns en potential för ytterligare förädling av skogsråvara. • Det finns ett stort engagemang och intresse lokalt för lokalsamhällets historia, dess natur- och kulturarv. 	<ul style="list-style-type: none"> • Brister i infrastruktur inom området, t ex allmänna kommunikationer, bredband, cykel-, vandrings- och ridleder samt skyltning. • Brister när det gäller samverkan, på en del håll. • Brister när det gäller att synliggöra befintliga nätverk. • Avsaknad av identitet och profilering. • Inom delar av området finns en ojämn åldersfördelning, med en hög andel äldre invånare. • Inom delar av området är befolkningsutvecklingen stagnerande. • Brist på valmöjligheter i boendet, särskilt för ungdomar och äldre. • Splittrad situation, man är t ex både frisör och lantbrukare för att få det att gå ihop. • Negativa attityder, utvecklingsrädsla, bristande handlingskraft och avsaknad av helikopterperspektiv (inom delar av området). • Visstidsboendet ökar på bekostnad av åretruntboendet i attraktiva miljöer, och det kan urholka underlaget för lokal service och handel året runt. • Bristande jämställdhet. 6 av de 7 berörda kommunerna inom Leaderområdet har i SCB:s jämställdhetsindex rangordnats bland de 90 sämsta kommunerna i landet. • I flertalet kommuner är ohälsan bland yrkesverksamma över, eller betydligt över, genomsnittet i Skåne. Kvinnorna är överrepresenterade i fem av kommunerna när det gäller uttagna dagar med sjuk- och aktivitetsgaranti.

Möjligheter	Hot
<ul style="list-style-type: none"> • Ett ökat samarbete och samverkan, genom t ex sektorsövergripande nätverk och plattformar skulle gynna områdets utveckling. • Ett bättre nyttjande och synliggörande av befintliga resurser såsom nätverk och sektorsövergripande utvecklingsstrategier skulle gynna områdets utveckling. • En stärkt identitet och ökad marknadsföring skulle gynna områdets utveckling. • Området är lätt att ta sig till med bl.a. kollektiva färdmedel. • En förbättrad infrastruktur och service inom området skulle öka områdets attraktivitet. • Områdets unika natur- och kulturmiljöer, med tysthet och avskildhet utgör en potential för att utveckla rekreation kopplat till besöksnäring och hälso- och friskvård. • Det finns en potential i att utveckla friluftslivet genom att t ex utveckla leder såväl för att öka livskvaliteten för de boende i området som att öka attraktionskraften för potentiella besökare. • Närheten till staden och till befolkningstäta områden ger stora möjligheter till att utveckla besöksnäring m.fl. näringar. • Det finns en potential och vilja att utveckla områdets utbildningssektor samt forskning och utveckling, exempelvis inom de areella näringarna. • Det finns en potential i att utveckla området mat, i synnerhet småskalig livsmedelsförädling, närproducerat och koncept kopplat till besöksnäring. • Det finns en potential i att utveckla trädgårdsnärningen. • Det finns ett engagemang och intresse för att utveckla lokal energiproduktion. • Det finns ett intresse för att utveckla det goda boendet i många byar och mindre samhällen. Ett gott boende skapar förutsättningar för inflyttning. • Det finns en potential för bildningsverksamheter med syfte att höja kunskapen om det lokala samhällets historia och dess natur- och kulturarv. • Områdets lokalisering och tillgång till stora skogsområden utgör en förutsättning för att utveckla ännu mer ytor med rekreativ skog. • Förbättrad vattenkvalitet genom arbetet inom ramdirektivet för vatten. • Det finns en ökad efterfrågan bland konsumenterna på produkter med miljö- och etikmärkning. • Klimatförändringen kan leda till ett ändrat odlingsklimat för nya grödor. • Ökad jämställdhet och ett bättre tillvaratagande av kvinnors kompetens är en utvecklingsmöjlighet för området. • Sänkta ohälsotal för personer i yrkesverksam ålder kan frigöra ett stort humankapital. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fortsatta brister kring infrastruktur kan leda till avfolkning och gör det svårt att få en uthållig och attraktiv besöksnäring. • En hög miljöbelastning (främst orsakat av växtnäring och bekämpningsmedel) på Bjäre och Ängelholmslätten utgör hot mot vattenkvaliteten och kan indirekt hota den intensiva grönsaksproduktionen inom området. • En för hård exploatering av unika miljöer kan leda till att man försämrar områdets attraktivitet. • Den bristande tillsynen, även i vissa naturreservat, är ett hot mot många värdefulla kultur- och naturmiljöer. • Konkurrens vid markköp, mellan brukare och t ex sommargäster. • Intressekonflikter kring vad man ska utnyttja marken till för ändamål. • Bristande året-runt-beläggning inom besöksnäringen. • Fortsatta brister när det gäller variation i boendebud kan leda till fortsatt segregation och avfolkning. • ”Vi har det så bra - mentaliteten” hämmar ny utveckling. • Krångliga regler och lagar och myndigheters bemötande försvårar utvecklingen av näringslivet. • Brist på resurser, t ex tid, pengar och arbetskraft. • Strängare krav på minskade utsläpp av klimatgaser kan drabba djurhållningen och därmed hävden av det öppna natur- och kulturlandskapet inom området.

Styrkor och möjligheter

Det mest framträdande kring styrkor och möjligheter handlar om det attraktiva landskapet med unika natur- och kulturmiljöer och tillgången till både hav, slätt och skog. Det geografiska läget med närheten till övriga Skåne, Danmark och kontinenten är en styrka, särskilt som det är så lätt att nå området. Väst-kustbanans järnväg har några stationer inom området och ett par expressbusslinjer knyter samman tät-orterna. Ängelholms flygplats liksom motorvägarna E4:an och E6:an bidrar till områdets tillgänglighet. Det attraktiva landskapet och fördelaktiga läget gör att besöksnäringen redan är etablerad i kända turist-centra som Skälderviken, Bjäre, Hallandsåsen och Söderåsen. Fritidshus i skogsområdet som ägs av tyskar och danskar visar på områdets attraktivitet. Sammantaget finns det goda möjligheter att vidareutveckla besöksnäringen såväl för målgrupper inom närområdet som mer långväga.

En framträdande styrka är också den betydande jordbruksproduktionen med bland annat spannmål, animalieproduktion, grönsaker och frukt. Bredden i produktionsinriktningar och produkter är omfattande och utgör i sig en tillgång för området. Den i klimatdebattens spår ökade efterfrågan på närproducerade livsmedel gör att det finns en god potential att satsa på livsmedelsförädling och närproducerat. Att kombinera mat och besöksnäring är också en möjlighet. I de skogsklädda delarna av området finns många mindre företag som förädlar virke eller annan skogsråvara. ”Bonnasågar”, hyvlerier, små snickerier och ett växande intresse för skogsbaserade biobränslen skulle kunna förse marknaden med nischprodukter och specialsortiment från området.

Landskapets många små välhållna byar är ytterligare en styrka för området. Med undantag för den rena slättbygden är de gamla byarna förhållandevis sammanhållna trots 1800-talets genomgripande skiftesreformer. Med bybildningarna följer också möjligheter för samhörighet och lokal identitet. Aktiva byalag finns från Röstånga i sydost till Hov i nordväst. I många av byarna finns även ett dokumenterat engagemang för lokalhistoria. Det finns goda möjligheter att genom olika bildningsverksamheter ytterligare höja kunskapen om det lokala samhällets historia och dess natur- och kulturarv. Byarna är på det hela taget attraktiva boendemiljöer med stor potential för framtida utveckling. Intresset för byutveckling är dessutom lokalt förankrat i de många aktiva byalagen och utvecklingsgrupperna. Att skapa attraktiva boendemiljöer, med plats för ett lokalt näringsliv, är en förutsättning för att lyckas med verksamheter.

Svagheter och hot

I stora delar av området, särskilt Hallandsåsen, den norra och östra skogsbygden samt den centrala mellanbygden finns en långsiktigt problematisk situation vad gäller möjligheterna för jord- och skogsbruken att upprätthålla lönsamhet. Lantbruken är generellt sett små, i medeltal mindre än 30 hektar. Medelåldern är relativt sett hög och mellan 40 och 60% av lantbrukarna kommer att gå i pension inom en femårsperiod. Många gårdar drivs på deltid och en eller två personer i varje hushåll måste förvärvsarbета på annat håll för att klara försörjningen. Med detta utgångsläge finns anledning att se med oro på de kommande årens generationsväxlingar. Rationaliseringar av bruksenheter är att vänta. Den bristande infrastrukturen inom området försvårar samtidigt för lantbrukare och andra bofasta att hitta en hel- eller deltidsförsörjning i någon intilliggande arbetsmarknadsregion. Här är det framförallt allmänna kommunikationer såsom tåg och buss som saknas. Resultatet kan bli ett allt färre antal aktiva lant- och skogsbruk. Stora landskapsvärden kan därmed hotas, framförallt genom igenväxning av biologiskt värdefulla ängs- och betesmarker. Färre bofasta påverkar i sin tur grundläggande samhällsfunktioner som skola, barnomsorg, livsmedelshandel o.s.v. Inom delar av området finns det redan idag ett begränsat utbud av livsmedelsbutiker på landsbygden. En hög andel sjukskrivna personer i yrkesverksam ålder samt bristande jämställdhet är andra svagheter som karaktäriserar stora delar av Leaderområdet. Överhuvudtaget finns det en ”skör” situation i många byar och mindre samhällen inom området. Detta gäller inte bara inlandsbygden utan även i utpräglade turistorter i kustbandet där antalet permanentboende tenderar att minska. I de skogsklädda delarna av området kan många gårdar dock sannolikt

överleva genom att skogsbruket utgör en stabiliserande inkomstbas jämte jordbruket. Ur biologisk synvinkel håller den ensidiga fokuseringen på produktion av framförallt gran samtidigt på att trivialisera och utarma skogarna. Detta gäller särskilt tallskogsområdet i norr och blandskogarna överlag där en successiv överföring fortfarande sker till rena granbestånd. I de delar av området där jordbruket trots allt är expansivt och lönsamt finns andra hot som kan bromsa fortsatt utveckling. De genomsläppliga och sandiga jordarna på Ängelholmslätten och ute på Bjärehalvön utmärker sig här som ett av Skånes mest problematiska områden ur övergödningssynpunkt. Fortsätter det omfattande läckaget av kväve och fosfor samt den intensiva bekämpningsmedelsanvändningen inom området kan restriktioner av olika slag inte uteslutas i framtiden. En ytterligare utbredd svaghet inom området är bristen på sammanhängande rid-, cykel- och vandringsleder. Även avsaknad av en samlande identitet och profilering utgör en svaghet för området.

Koppling mellan motiveringar för valt geografiskt område och valda tematiska inriktningar och prioriteringar i LAG-gruppens utvecklingsstrategi

Inom ramen för förstudien gjordes tidigt en analys av Det skånska landsbygdsprogrammets riktlinjer samt ett antal testmöten med skilda landsbygdsintressenter. Syftet var att redan i början av arbetsprocessen få en grov uppfattning om vilka typer av landsbygdssatsningar som skulle kunna bli aktuella inom Leaderområdet. Som tidigare nämnts ledde detta till att sex stycken preliminära temaområden tog form; småskalig livsmedelsförädling, affärsutveckling, energi, byutveckling, besöksnäring samt trädgård.

Efter att både småmöten och temamöten genomförts gjordes en ytterligare prioritering av inriktning. Av de ursprungliga sex temaområdena valdes tre ut: besöksnäring, mat och livsmedelsproduktion samt ett gott boende - byutveckling. Den huvudsakliga anledningen för detta var det stora antalet lokala aktörer inom dessa verksamhetsinriktningar och deras påtagliga engagemang för turism, livsmedel respektive byutveckling. De resterande tre temaområdena integrerades dock delvis i de övriga. Trädgårdsnärningen lyftes in i prioriteringarna för såväl besöksnäringen som mat/livsmedelsproduktion. Energifrågorna bakades delvis in i verksamhetsinriktningen ett gott boende - byutveckling. Energitemat förtjänade rent allmänt hög prioritet men styrgruppen bedömde att många planerade utbyggnader av energianläggningar skulle kunna finna finansiering från en mängd andra håll. Temat affärsutveckling integrerades också avslutningsvis i de tre slutligt prioriterade verksamhetsinriktningarna. Företagscoaching och annan företagsutveckling ingick t.ex. i förslagen till prioriterade redskap och verktyg under besöksnäring samt mat/livsmedelsproduktion.

I samband med att den ursprungliga förstudien Hallandsås-Bjäre utvidgades till att omfatta även Klippan, Bjuv, Åstorp och delar av Svalövs kommun gick analysarbetet in i en tredje fas. Utvidgningen innebar att helt nya landskap tillfördes vars kvaliteter inte fanns beaktade i de dittills prioriterade verksamhetsinriktningarna. Analysen breddades därför med nytt underlagsmaterial (bl.a. förslaget till utvecklingsstrategi för den södra delen av nordvästra Skåne) samt nya deltagare i såväl styrgruppen som skrivargruppen. Resultatet av denna analys visade på nödvändigheten att komplettera prioriteringarna med ett skogs- och skogsbrukstema samt ett femte och avslutande tema kring engagemang för natur- och kulturarvet. Sålunda kom följande verksamhetsinriktningar att utkristalliseras:

- Besöksnäring
- Mat och livsmedel
- Ett gott boende – byutveckling
- Skog och skogsbruk
- Engagemang för natur- och kulturarvet

Koppling till Landsbygdsprogrammets axlar och Det skånska landsbygdsprogrammet:

De fem temana knyter väl an till Det svenska landsbygdsprogrammet, närmast axel 3, diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden samt axel 2, en hållbar miljö och axel 1, förbättrad konkurrenskraft inom jord- och skogsbruket. Temana knyter också väl an till Det skånska Landsbygdsprogrammet. I bilaga 3 sammanfattas hur Det skånska landsbygdsprogrammets prioriteringar ger stöd till valda teman.

Följande från SWOT-analys, temamöten, småmöten, resultatet från övriga möten med skrivargrupp och styrgrupp stödjer valet av resp. tema:

Besöksnäring:

Koppling till Landsbygdsprogram för Sverige och Den skånska genomförandestrategin

Insatsområde 2: Förbättra miljön och landskapet.

Insatsområde 3: Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden.

- Området har ett attraktivt landskap med både hav och land, samt ett fördelaktigt geografiskt läge.
- Mötenas diskussioner visade tydligt att det finns en potential i att utveckla besöksnäringen, med fokus på de unika natur- och kulturmiljöerna, det skånska landskapets särart och tystnaden.

Det har framkommit i förstudien ett stort behov av samverkan mellan landsbygdens befintliga och tillkommande småskaliga turistföretag, bland annat för att utveckla företag för ökad sysselsättning och för en åretruntverksamhet inom turismen. Det finns också ett stort behov av att utveckla nätverk för att stödja besöksnäringen. Leaderområdet har för regionen betydande resurser för hälsa, rekreation, friluftsliv och utgör samtidigt en inspiration och kraftkälla för kunskap och kultur. Vi har en blandning av kultur och natur som tilltalar oavsett om man är boende i området eller kommer hit som besökare. Det finns många möjligheter till egna val och kombinationer. Vi har för avsikt genom utvecklingsstrategien att stärka landskapets kvaliteter. Landskapet är beroende av verkamma lantbruk för att därigenom få en fungerande och uthållig skötsel. Skogen och landskapet är viktig för människors rekreation. I en ökad tillgänglighet med utbyggnad av leder/grönstruktur för rekreation, vandring, ridning och cykling kommer Leaderarbetet att beakta ekologiska, sociala och kulturella värden.

Mat och Livsmedel:

Koppling till Landsbygdsprogram för Sverige och Den skånska genomförandestrategin

Insatsområde 1: Förbättrad konkurrenskraft inom jordbruk och trädgård.

Insatsområde 2: Förbättra miljön och landskapet.

Insatsområde 3: Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden.

- Det finns en betydande jordbruksbygd, med betoning på animalieproduktion, grönsaker och frukt.
- Det finns flera lokalt förädlade livsmedelsprodukter i området, varav flera har utvecklat starka varumärken.

- Mötenas diskussioner visade tydligt att det finns potential i att utveckla småskalig livsmedelsförädling, närproducerat och matkoncept kopplat till besöksnäring.
- På mötena framkom också att det finns förutsättningar för att utveckla trädgårdsnäringen vidare.

Den skånska maten och de skånska livsmedelsprodukterna för konsumenterna både lokalt och regionalt måste bli synliga. Skånes geografiska läge ger förutsättningar till egna produkter och egna inriktningar i jordbruk och trädgård. Vårt mål är att närproduktion ska bidra till närkonsumtion. En lokal produktion minskar också behovet av transporter av livsmedelsprodukter och reducerar energianvändningen. Men ambitionen i strategin är också att tillgodose andra miljömässiga krav som etik, ekologiska koncept och god djuromsorg. Målet med Leaderarbetet är att åstadkomma en högre grad av förädling av produkterna i området. Detta kan ske både genom utveckling av enskilda företag men även genom kooperativa lösningar.

Ett gott boende – byutveckling:

Koppling till Landsbygdsprogram för Sverige och Den skånska genomförandestrategin

Insatsområde 2: Förbättra miljön och landskapet.

Insatsområde 3: Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden.

- Det finns unika förutsättningar för en varierande boendemiljö, i kombination med den geografiska närheten till allt. För att skapa livskraftiga byar krävs ett innovativt tänkande där det är viktigt att kombinera ett varierat boendebud med ett lokalt aktivt näringsliv.
- Det finns ett intresse för att utveckla det goda boendet i många byar och mindre samhällen. Ett gott boende skapar förutsättningar för inflyttning.
- Det finns ett engagemang, uppbyggda nätverk och tradition av att samarbeta, inom delar av området.
- Det finns ett aktivt föreningsliv med ett stort antal lokala utvecklingsgrupper inom området.

Samhällsutvecklingen har en stark fokus på den urbana miljön. Men nordvästra Skånes byar och landsbygd har goda förutsättningar att vara ett bra alternativ till staden när det gäller boende och liv. Det är viktigt att ta tillvara det lokala engagemanget och stärka samhörigheten och identiteten. Etablering av nya lokala arenor där nya koncept lyfts fram och diskuteras, till exempel genom lokala utvecklingsplaner kan skapa förutsättningar för nya former av service och samarbete. Genom att stimulera till lokal affärsutveckling, ett nytänkande i affärsplanering samt god lokal samhällsplanering kommer det att finnas möjligheter att skapa lokala marknadsplatser där lokala producenter och konsumenter möts. Och genom nya lösningar på tillgänglighet och kollektiva transporter kommer Leaderarbetet att bidra till att öka livskvaliteten för boende och stimulera till inflyttning. I de lokala utvecklingsplanerna kommer frågan om goda energilösningar att lyftas fram och stimulera till nya former av produktion.

Skog och skogsbruk:

Koppling till Landsbygdsprogram för Sverige och Den skånska genomförandestrategin

Insatsområde 1: Förbättrad konkurrenskraft inom jord- och skogsbruk.

Insatsområde 2: Förbättra miljön och landskapet.

- En betydande del av området utgörs av skog och det finns många skogsinriktade småskaliga företag i området.

- Områdets attraktiva läge i kombination med skogsområden gör det intressant att utveckla rekreationsvänliga skogsområden.
- Det finns förutsättningar för långtgående förädling av skogsråvara. Detta kan bidra till lönsamma företag i kombination med ett uthålligt skogsbruk.
- Skogarna i området, i synnerhet tall- och blandlövskogarna, hyser stora biologiska värden. Dessa hotas genom den fortsatta överföring som sker till rena granbestånd i samband med avverkning.

Att tillvarata och utveckla skogens möjligheter är en viktig framtidsstrategi för området. Förädling och nätverksbyggande är nödvändig för en god ekonomisk utveckling och rationella lösningar. Detta gäller inte bara traditionell virkesproduktion utan även långt gående diversifiering. Detta kan innebära satsningar inom energi och bioteknologi men även produktion av upplevelser och rika naturmiljöer. Det behövs en syn på skötsel där den biologiska mångfalden är en viktig komponent. Strategin ska stödja och underlätta etablering av nya företag och nya inriktningar.

Engagemang för natur- och kulturarvet:

Koppling till Landsbygdsprogram för Sverige och Den skånska genomförandestrategin

Insatsområde 2: Förbättra miljön och landskapet.

Insatsområde 3: Diversifiering och förbättrad livskvalitet på landsbygden.

- Det finns unika natur- och kulturmiljöer i området.
- Det finns ett stort engagemang och intresse lokalt, för lokalsamhällets historia, dess natur- och kulturarv.
- De övriga temana bygger på att ta tillvara landskapets förutsättningar. Det är därför av största vikt att öka engagemanget och höja kunskapsnivån kring områdets natur- och kulturarv, i första hand bland boende i landskapet men även hos besökare/turister.

Kunskap om landskapet och kunskapsdelning är avgörande för en långsiktig positiv utveckling. Engagemang och delaktighet är grunden för att vårda och utveckla landskapet. Vi vill med strategin utveckla nya former för att beskriva och dela med sig av kunskapen om området. Genom att stödja samarbetsprojekt som leder till att allmänheten deltar aktivt i arbetet med att förvalta, utveckla och planlägga samhället. Människor i staden behöver paus i vardagen för att främja hälsa och rekreation. Med en bred och väl spridd kunskap om det attraktiva landskapet gynnar vi besöksnäringen där natur- och kulturvärdena ingår i en central del i attraktionen.

B. LAG

För ledningen av denna strategi skall styrelse för en aktiv Leaderförening tillsättas, kallad LAG (Local Action Group).

I april månad 2008 påbörjade styrgruppen för förstudieprojektet arbetet med tillsättande av LAG-ledamöter. Anmälningssblanketten ”Intresseanmälningar till LAG” skickades ut till ett 50-tal personer som deltagit i temamöten under perioden februari – mars 2008, samt till cirka 75 personer som deltagit i workshoparna inom förstudie Skåne nordväst under mars 2008. Anmälningssblanketten förmedlades också internt i styrgruppen samt till politiker och tjänstemän i respektive kommun i förstudieområdet. 27 stycken intresseanmälningar, fördelat på 13 kvinnor och 14 män, inkom och dessa överlämnades till en valberedning den 30 juni 2008.

Valberedningen

Valberedningen, 4 ledamöter med representation i ideell förening, näringsliv och kommun, tillsattes av styrgruppen i början av juni 2008.

Valberedningens arbete pågick fram till 14 augusti 2008, och ledde fram till ett förslag att 12 ledamöter samt 9 suppleanter bör ingå i LAG för Leaderområdet. Förslaget presenterades vid ett stormöte den 25 augusti 2008. Stormötet annonserades i Lokaltidningen, via kommunernas hemsidor samt via e-post till personer som på något sätt deltagit eller varit i kontakt med förstudiearbetet och som meddelat sin e-postadress till styrgruppen.

Val av interimistiskt LAG vid stormöte och ledamöternas representation

Vid stormötet den 25 augusti valdes en interimistisk styrelse på 12 ledamöter och 10 styrelsesuppleanter till för det blivande Leaderområdet Skåne Nordväst Norra. Ordinarie ledamöterna är representerade med 4 personer från den ideella sektorn, 5 personer från näringslivet samt 3 personer från den offentliga sektorn. Styrelsesuppleanterna är fördelade med 5 personer från ideella sektorn, 3 personer från näringslivet samt 2 personer från den offentliga sektorn. Totalt är (9) kvinnor och (13) män. Åldersfördelningen 35 – 73. 1 Ledamot har ursprungsland Finland. Den interimistiska styrelsen och framtida LAG kommer att verka för att personer under 25 år eller med annat ursprungsland ska kunna beredas plats i LAG.

Av de valda har 14 personer på något sätt deltagit i förstudieprojektet. 9 personer har varit aktiva i styrgruppen. Övriga ledamöter är på olika sätt aktiva i landsbygdsfrågor och i näringslivet på landsbygden i det blivande Leaderområdet och har följt förstudieprojektet på nära håll.

LAG-ledamöternas kompetens

Ledamöterna har följande kompetens, kopplat till utvecklingsstrategierna i leader-ansökan:

- a) Natur- och kulturturism som tillväxtmotor
- b) Sveriges mest självförsörjande matregion
- c) Renässans för byn som boendemiljö
- d) Skogsförädling och naturvård i lönsam kombination
- e) Stolthet över den egna bygden.

- Var god se bilaga 3

Ledamöterna har följande kompetens, kopplat till de horisontella prioriteringarna i leader-ansökan:

- a) Hållbar utveckling
- b) Jämställdhet
- c) Integration
- d) Barn- och ungdomsperspektiv
- e) Tillgänglighet

- Var god se bilaga 4

Ledamöterna är representerade till arbetsmarknadens organisationer på följande sätt:

- Var god se bilaga 5

LAG kommer efter behov att adjungera extern kompetens i syfte att öka kunskapen och förbättra samarbetet med andra viktiga aktörer inom verksamheten.

LAGs uppgifter

Huvuduppgiften för LAG blir att fatta beslut om vilka projekt som ska beviljas samt ansvara för att arbetet drivs framåt enligt utvecklingsstrategierna i denna ansökan. LAGs ledamöter kommer att agera som initiativtagare och pådrivare och verka långsiktigt och utifrån ett helhetsperspektiv, att informera om Leader-områdets verksamhet samt stimulera och motivera landsbygdens föreningar, företag och invånare att söka Leader-projekt. LAG-ledamöterna kommer också att initiera egna projekt.

Det åligger särskilt LAGs ledamöter att

- årligen i samband med revision göra en utvärdering av pågående projekts status samt utvärdering av slutförda projekt mot mål och indikatorer enligt denna strategi
 - dessutom tillse att projekten följs löpande under perioden.
 - ta fram stadgar för verksamheten.
 - svara för föreningens organisation och förvaltning av föreningens angelägenheter.
 - svara för att verksamheten genomförs enligt fastställd utvecklingsstrategi så att medlemmarnas intressen tas tillvara.
 - ta fram budget för verksamhetsåren fram till och med 2013.
 - besluta i frågor om projektförslag och projektfinansiering.
 - vara personalansvarig för Leaderkontorets anställda.
 - ansvara för och förvalta föreningens medel och budget.
 - informera om föreningens verksamhet till medlemmar och potentiella medlemmar.
 - verkställa åligganden utifrån föreningens stadgar.
 - i ett tidigt skede ta fram tydliga rutiner och en policy för jäv och verka härefter.
-

Bildande av Interimistisk styrelse och Leaderområde

En interimistisk styrelse bildades vid stormöte den 25 augusti 2008. Den interimistiska styrelsen har utformat en ansökan om Leader-område utifrån utvecklingsstrategier beskrivna i denna rapport. Leaderområdet ska heta **Leader Skåne Nordväst Norra, ideell förening**.

- Lista ledamöter interimistisk styrelse - Var god se bilaga 2

Bildande av Leaderområde och LAG

Beslut om bildande av Leaderområde togs vid stormöte i Munka Ljungby den 25 augusti 2008. Bildande av LAG ska göras vid föreningsstämma den 13 november 2008.

Bildande av Leaderförening

Den interimistiska styrelsen bildar en ideell förening den 13 november 2008. Till medlem i föreningen kan antas fysisk eller juridisk person, kommun och enskild näringsidkare som bor eller är verksam i verksamhetsområdet, som är villig att arbeta för att främja föreningens mål samt i övrigt följa föreningens stadgar och stadgeenligt fattade beslut. **Kommun, ideell förening eller företag företräds via befullmäktigat ombud.** Ansökan om medlemskap skall ske skriftligen och prövas och beviljas av styrelsen. Den ideella föreningen blir huvudman och juridisk person för områdets LAG samt för verksamhetskontoret i Leaderområdet. Förslag på stadgar utarbetas enligt Jordbruksverkets rekommendationer.

Föreningens ändamål är att främja landsbygdsutveckling genom att bedriva allmännyttig verksamhet i enlighet med den utarbetade strategin för **Leaderområde Skåne Nordväst Norra**. Föreningens medlemmar utgör områdets bredaste nätverk vilket borgar för att den verksamhet som drivs har en stark lokal förankring.

Förslag till stadgar för Leader Skåne Nordväst Norra, ideell förening

- Var god se bilaga 6.

LAGs ordförandepost och antal möten

I föreslagna stadgar för Leader Skåne Nordväst Norra, ideell förening, föreslås att styrelsens ordförande och vice ordförande besätts med representanter från den ideella, offentliga eller privata sektorn och väljs på föreningsstämman för en tid av ett år. Övriga ledamöter väljs för en tid av två år utom vid första valtillfället då hälften av ledamöterna väljs på ett år och hälften på två år. LAG ska hålla minst 4 möten per år.

Leaderkontoret

LAG rekryterar inom 4 månader från LAGs bildande verksamhetsledare samt övrig kanslipersonal till Leader-kontor. LAG kommer att utforma arbetsbeskrivningar till personalen.

Verksamhetsledaren kommer att ägna sig åt initiering och utveckling av verksamheten, samt arbeta utåt med informationspridning och marknadsföring av Leader-området utifrån LAGs riktlinjer. Verksamhetsledaren

- ansvarar också för att information sammanställs till LAGs ledamöter och LAGs sammanträden
- bereder projektärenden, följer upp, ger support samt utvärderar projekt.
- föredrager projektärenden vid LAGs sammanträden.

I övrigt kommer LAG att tillsätta personal som ansvarar för det dagliga administrativa arbetet med ekonomihantering, information, uppdatering av hemsida, samt viss projektadministration som registrering och handläggning av inkomna projektansökningar och viss projektberedning.

LAG har beslutat att Leaderkontoret ska förläggas i Åstorp. LAG kommer att verka för att ett fysiskt gemensamt Leaderkontor med Leader Skåne Nordväst Södra, ideell förening, upprättas. Åstorps kommunort är centralt belägen i Leaderområdet och har goda kommunikationer. Kontoret kommer att ha utrymme för sekretariat för personalen samt mötesplatser. På kontoret skall också finnas tele- och datakommunikation. LAG ser gärna att andra kompetenser med EU-erfarenhet samt det angränsande Leader-områdets verksamhet i nordvästra Skåne förläggs i anslutning till Leaderkontoret, då detta kan ge upphov till synergieffekter. Leaderkontoret kommer att vara en fysisk mötesplats för projektägare och LAG och vara tillgänglig även kvällar och helger.

Genomförande av LAGs verksamhet

LAGs ledamöter samt personal på Leaderkontoret kommer att aktivt verka för att initiera och stödja aktiviteter med syfte att skapa ökat engagemang i hela Leader-området.

Följande aktiviteter, marknadsföringsinsatser och informationsspridning i linje med Leaderområdets utvecklingsstrategier kommer att genomföras under 2009:

Extern marknadsföring av det nybildade Leaderområdet:

Framtagning av trycksaker, informationsbroschyr, inspirationsmaterial

Presskonferens för dagspress, radio och övrig media

Riktad marknadsföring mot ungdomsgrupper och olika etniska tillhörigheter

Uppbyggande av hemsida

Marknadsföring i tidskrifter

Deltagande vid seminarier, utställningar och konferenser samt planering av dessa.

Verksamhetsledarens insäljningsturné

Ungdomscheckar

Mindre arbetsgrupper med ledamöter från LAG kopplas till respektive aktivitet och följer upp utvecklingen av aktiviteten. Om aktiviteterna informeras på Leader-områdets hemsida.

C. Leaderområde

Beskrivning av området

Det geografiska området

Det tänkta Leaderområdet har en yta av 1751 km² (Båstad 218,4km², Örkelljunga 321,5 km², Ängelholm 410,5 km² (Ängelholms tätort borträknad), Klippan 376,50 km², Åstorp 92,96 km², Bjuv 116,17 km², Kågeröd-Röstånga församling 215 km²).

Det tänkta Leaderområdet omfattar Båstad, Örkelljunga Ängelholms, Klippans, Bjuvs, Åstorps samt Kågeröd-Röstånga församling (Svalövs Kommun). Gränserna för Leader Skåne Nordväst Norra följer i norr Skånes gräns mot Halland och Småland. I öster gränsar området till kommunerna Hässleholm, Perstorp och Höör, i sydost till Eslövs kommun, i söder till Svalövs kommun och i sydväst mot Landskrona och Helsingborgs kommuner. Områdets västra gräns utgörs vidare av kuststräckan längs Skäldervikens stränder och upp längs Bjärehalvön för att avslutas i norr i Laholmsområdet. Hallands Väderö ingår i området.

Beskrivning av landskapet

Den nordliga delen av Leader Skåne Nordväst Norra har en växlande topografi och många naturtyper. Vi vill lyfta fram några karakteristiska element. Kusten längs Bjärehalvön och runt Skälderviken domineras av fuktig ängsmark eller strandhed. Mäktiga markörer är Hallandsåsen och Söderåsen med sina ädellövskogar. Åsarna fortsätter i öster och nordöst i en skogsbygd. Hela detta område karakteriseras av småskalighet vad gäller lantbruket. En biologisk mångfald (ett av miljö kvalitetsmålen) är ofta knuten till sådana gamla odlingslandskap med många olika naturtyper och till gamla ädellövskogar. Dessa biotoper med naturbetesmarker, stengärdesgårdar, åkerholmar, snår och våtmarker eller gammal lövskog ger förutsättningar för stor artrikedom.

Det finns en nationalpark på Söderåsen och ett antal Natura2000 – områden. I området finns Hallands Väderö, i stort sett hela Bjärekusten och på Hallandsåsen norrslutningen, Lya ljunghed och Äle mosse. På Söderåsen finns Traneröds mosse och ett område längs Klövabäcken. I Ängelholms kommun är delar av havsbadsskogsområdet och Djurholmamossen vid Västersjön sådana områden. Delar av Herrevadskloster samt några mossar vid Vårsjön i Örkelljunga likaså.

Det finns en storstadsnära landsbygd representerad av Ängelholms- och Helsingborgsslätterna. Men urbana miljöer utanför området som Malmö/Lund-regionen och Köpenhamn/Helsingör-regionen sätter också sin prägel här med t ex ett omfattande kommunikationsnät av vägar och järnvägar.

Hallandsåsen – gräns mellan Skåne och Halland – är det bärande elementet i övre delen av detta landskap och utgör tillsammans med havet en effektfull bakgrund. Den är numera en till stor del skogsbevuxt ås. Naturvärden finns i naturbetesmarkerna med ljunghedar och mossar. I slutningarna växer högstammig, ståtlig bokskog och i ravinerna rinner eller forsar bäckarna fram. Flera av dem som Axel-

torpsbäcken (nationellt värdefull) har en artrik fauna. Åsen är glest befolkad med stor andel allemansrättslig mark. Det storslagna landskapet har här ytterligare en dimension i den tystnad som råder.

Nedanförr norrut breder Skånes del av Laholmsslätten ut sig, ett litet, platt kreaturstätt område med mjölk- och köttproduktion. Miljöbelastningen på Laholmsbuktes vatten är stor. Naturvärdena är enbart knutna till miljöer som hägnader och mindre skogsdungar. Mest värdefull är Stensån, som har sina källor uppe i den nordskånska skogsbygden, rinner fram över slätten och mynnar ut i Laholmsbukten. Den har högt naturvärde och klassas som nationellt värdefull med en ursprunglig laxstam. Ån är viktig som reproduktionsområde för lax och laxöring.

Västerut öppnar sig Hallandsåsen i ett kulligt mosaiklandskap, Bjäre. Den norra delen ligger högre med block- och klippstränder ner mot Laholmsbukten. I söder planar den ut och går över i den flacka Ängelholmsslätten. Som en sista utpost ute i havet väster om Torekov ligger Hallands Väderö med sin ädellövskog av månghundraåriga bokar och ekar. Dessa har bevarat många lav- och insektsarter, en del rödlistade, knutna till gamla, grova träd. Genom sina mångskiftande biotoper är ön unik i ett europeiskt perspektiv. Den är också Natura2000-område och betas för att hålla landskapet öppet.

Under det gamla bondesamhället hade Bjäre en annan struktur. Uppe på platån fanns gemensamma betesmarker och i sluttningarna ner mot Skälderviken låg byarna med sina åkrar och ängar. Längs med kusten betesmarker och ett och annat fiskeläge. Uppodlingen under 18- och 1900-talen gjorde att mycket av ängs- och betesmarker försvann, men fortfarande dominerar Bjärekusten och Hallands Väderö av värdefulla naturbetesmarker. Den långvariga hävden och naturliga förutsättningar har skapat hedar och sankar ängar med ett rikt växt- och fågelliv. Dessa är numera naturreservat.

Platån på den norra delen av halvön är ännu i delar ett ålderdomligt och rikt odlingslandskap. Det är också kulturbygd med mängder av fornminnen, t ex imponerande gravhögar, skålgropssstenar och fossila åkrar, som förhöjer traktens skönhet. Insprängda mellan mindre åkrar och betesängar finns lövträdskog, vanligast av bok eller blandskog men på lite torrare kullar även ek. Ridåer av träd, buskar eller stengärdesgårdar löper ofta längs kanten av åkrar, hagar eller bäckar. Dessa gröna strukturer är en betydelsefull komponent i detta småskaliga landskap. Bäckarna har en betydande reproduktion av öring.

Bjärehalvön är bördig och tillsammans med ett gynnsamt klimat har det bidragit till en omfattande potatis- och grönsaksodling. Detta har lett till en hög belastning på vattensystemen. Även om det finns några yrkesfiskare kvar, har de decimerade fiskbestånden gjort yrket mindre lukrativt.

Områdets dragningskraft på sommargäster har satt sina spår i bebyggelseutvecklingen.

Nedanförr Hallandsåsen söderut finns Ängelholmsslätten, en fullåkersbygd med parker, äldre trädgårdar, hägnader och mindre skogsdungar, ofta kring gårdarna. De bästa jordarna räknas till klasserna 8-10. Det är främst spannmål och oljeväxter som odlas. Djurtätheten är ganska hög.

De egentliga naturvärdena är knutna till vattendrag som Vegeå och Rönne å med biflödena Pinnån och Rössjöholmsån. Rönne å med biflöden är klassade som ett nationellt värdefullt vattendrag. Åarna har

hög produktion av laxöring men hyser också några sällsynta fiskarter som sandkryppare. Längs Rönne å finns fortfarande våtmarker och ängar, som hävdas genom slätter och har ett rikt fågelliv.

Ängelholmsslätten övergår i söder i Helsingborgsslätten. Det innebär ett möte med ett landskap delvis präglat av närheten till en större stad, Helsingborg. Denna slätt är också lätt böljande men i övrigt med samma karaktär av fullåkersbygd. Jordbruket här har en lång tradition, och de bästa jordarna är klassade 8-10. Inriktningen är främst mot växtodling. Marken är höggradigt utdikad och det finns nästan inga sjöar. Kommunikationsstråken korsar området och ger det särskild karaktär.

Söder och öster om slätten tornar Söderåsen upp sig, precis som Hallandsåsen i norr. Den laddar vyer-na med dramatik genom kontrasten med låglandet. Även uppe på själva åsen vilar dramatik över djupa raviner och branta åssidor med berg i dagen. Söderåsen tillhör egentligen det nordskånska skogsbygden, men genom bete, odling och avverkning har det uppstått många öppna marker.

Åsens naturvärden ligger i lövskogen som växer i de branta bäckdalarna. Det finns också fortfarande ett småskaligt odlingslandskap med naturbetesmarker och biologisk mångfald. Det gäller t ex kring Stenestad. Två gods finns, Knutstorp och Vrams Gunnarstorp med värdefulla trädmiljöer.

Vattendragen på Söderåsen är bäckar som Hallabäcken och Klövbäcken, båda nationellt värdefulla. Bäckarna med sina forsar är uppskattade biotoper för forsärla, strömstare och kungsfiskare. Alkärren intill bäckarna och intilliggande branter med ek- och bokskog är också mycket värdefulla. En så sällsynt art som mindre flugsnappare kan man ibland observera där.

Traneröds mosse är en opåverkad våtmark, där det förekommer orre.

Söderåsen är ett spännande kulturlandskap. Det har påverkats av människor under lång tid. Byarna fanns till största delen där åkrarna fanns nedanför åsen. Sluttningen

blev utmark, där djuren betade, och byborna skaffade sitt förråd av timmer och ved. Uppe på åsen fanns inte många hussamlingar och bara mindre vägar. Fortfarande idag är stora delar av åsen obebyggd.

En stor del av den odlade jorden används för produktion av energigrödor. 13% av jordbruksarealen drivs ekologiskt, vilket är långt över genomsnittet i Skåne. Djurtätheten är hög i förhållande till arealen åkermark. Odling av ädellövskog prövas i området.

I öster övergår åsen gradvis i ett backlandskap utan större topografisk variation – Centrala respektive Södra mellanbygden. Den förra är måttligt utdikad. Odlingslandskapet varierar och det gör även naturmiljön. Här finns bevaransvärda objekt som sumpskogar. Det finns fortfarande en betydande areal naturbetesmark, inte minst i Rönneådalen, med höga miljövärden. Ån har varit en livsnerv i området. Här grundades under medeltiden Herrevadskloster, numera en värdefull naturmiljö med ekhagar och annan ädellövskog. Här har uppstått gods, militärförläggningar (Ljungbyhed), senast flyg, och industrier som garverier och pappersbruk, beroende av vatten. Idag har ån stor betydelse för rekreation och friluftsliv med sina kanotleder och sportfiskevatten. Ett vattenvårdsförbund för hela Rönneå har nyligen bildats för att tillvarata alla dess kvaliteter.

Mellanbygden är i delar ett slutet landskap med skogsområden. Det är barrskog med dominans av granplanteringar, och det förekommer lövskog med inslag av ädellövskog. Områdets öppna marker består av en blandning av odlad och betad mark på medelstora fält med gårdsgårdar som avgränsande

barriärer. Gärdsgårdar finner man även inne i skogen, och det tyder på att här tidigare varit öppen betad eller odlad mark.

Jordbruk i kombination med skogsbruk eller andra näringar diversifierar företagandet och gör det mindre sårbart vid konjunktursvängningar. Vanligt är också utpendling till närliggande stadsområden med fler arbetstillfällen.

Södra mellanbygden utgör en övergång mellan Söderåsen med dess skogskaraktär och den flacka Lundsåsen. Den är i delar småskalig och mosaikartad men också ett landskap med en del gods, som präglar miljön med sina ädellövbestånd som hedbokskogar.

Norr om mellanbygden kommer så den nordskånska skogsbygden, som i norr övergår i Hallandsåsen och den nordskånska furuskogsbygden. Den är ett höglänt, svagt kuperat landskap dominerat av barrskog. Vatten utgör ett betydelsefullt element i landskapet. Flera sjöar och vattendrag har höga naturvärden och utpekats som nationellt värdefulla. De är relativt opåverkade och näringsfattiga med t ex samtliga flodmusselarter, några därunder hotade Natura 2000-arter och fridlysta. Barrskogar präglar djurlivet med arter som pärluggla och tjäder.

Naturbetesmarkerna är numera mycket fåtaliga sett i ett historiskt perspektiv. Betespräglade blandskogar med tall, björk och bok förekommer men övergår alltmer i ensartade granplanteringar.

Det är värt att notera ur ett kulturhistoriskt perspektiv, att det finns mycket fossil åkermark, spår av odling från bronsåldern till 1800-talet. Det har inte tidigare varit kraftigt skogklätt utan delvis ett odlingslandskap.

Bisysslor med sin bas i skogen har länge varit ett komplement till jordbruket med tillverkning av t ex korgar och stegar, vilket sedan utnyttjats i handeln med andra delar av Skåne.

Sammanbindande faktorer inom Leader Skåne Nordväst Norra

Landskapet bildar naturligt utgångspunkten i en analys av de sammanbindande faktorerna inom Leader Skåne nordväst Norra. Det är attraktivt, det kan utnyttjas på många sätt, ett landskap med styrkor men också med en del behov. Naturtyperna och karaktären växlar, men det är en stimulerande mångfald, som överbryggar motsättningarna och kompletterar varandra, så att målsättningarna för utvecklingsarbetet blir desamma.

Natur och kultur – omväxlande attraktiv

Det finns vackra vyer och en omväxlande värdefull natur, många gånger med en biologisk mångfald, när vi rör oss ute i vårt landskap. Det finns högar, platser och byggnader, som för oss bakåt i historien till andra epoker och minnesvärda händelser. Vi har en blandning av natur och kultur, som appellerar till många människor oavsett om vi bor här eller kommer hit som besökare. Det är inte heller en kultur som är enbart historiskt tillbakablickande utan den utspelar sig också i nuet, på konstundor och musikevenemang. Konst och konsthantverk och musikveckor har en lång tradition och finns över hela området.

Det går att ta till sig hela mångfalden men det finns även möjlighet att göra egna val och kombinationer. Det kan t ex gälla att skåda havsfåglar i storm vid Hovs hallar eller vandra på någon strandhed eller på en äng uppe på Söderåsen i ett hav av blommor. Att göra en gallerirunda för att titta på konst och konsthantverk eller kanske fördjupa sig i militärhistoria på Tommarps kungsgård med sina medeltida anor.

Naturen och kulturen är också kunskapskällor. En dag ute i det fria väcker kanske ett intresse att ta reda på mer om vad man sett, att fördjupa sig, skaffa sig mer kunskap om det växt- och djurliv man träffat på och dess villkor. Eller att läsa mer om vad den högen eller byggnaden haft för betydelse tidigare. Men egentligen skall sådan kunskap finnas till hands redan på själva platsen, där det finns något sevärt. Det finns på sina ställen men är möjligt att utveckla långt mer. Att lyfta fram det spännande och intressanta i broschyrer och på informationstavlor eller genom andra nyare medier, att anordna kursverksamhet av något slag kring detta och att marknadsföra vårt landskap och med pedagogisk finess peka vad som är tilldragande, är ett väsentligt samverkansprojekt

Utmärkta miljöer för friluftsliv, rekreation och hälsa

Naturen är en inspirations- och kraftkälla, en plats för rehabilitering och friskvård, och i norra delen finns lämpliga miljöer härför. Ett stärkande friluftsliv, att röra sig i naturen, i skogen, på sjön eller i det öppna landskapet är viktigt för folkhälsan. För många räcker det med lugna promenader eller cykling, andra vill ha större utmaningar som ridning och kanotpaddling. Området hyser många ställen där man kan utöva ett sådant vardagsnära friluftsliv. Vi har våra skogar. Vi har vårt hav, våra sjöar och vattendrag med allt fantastiskt de har att erbjuda. Det finns en potential i det rörliga friluftslivet. Här finns möjligheter att utveckla ett brett spektrum av aktiviteter för boende och besökare, från rehabilitering till fiske, ridning och äventyrssporter.

Naturbruk med goda möjligheter för en lokal och varierande livsmedelsproduktion

Vi utnyttjar landskapet. Vi brukar marken. I norra delen av vårt område finns ett effektivt skogsbruk och i andra delar högtstående jordbruk och trädgårdsnäring. På vissa håll har man satsat på naturbeteskött, på andra håll specialiserat sig på frukt och grönsaker. Här finns unika förutsättningar för odling i och med bördiga områden och gynnsamt klimat. En tydlig trend just nu är lansering av lokalproducerad eller ekologisk mat, vilket det finns exempel på i området. Här finns möjligheter att samverka kring detta och bygga upp varumärken för sådana kvalitetsprodukter och därmed stärka och utveckla näringarna.

Besöksnäring med ett rikt utbud av spännande aktiviteter

Ett attraktivt landskap, som kan erbjuda en mängd skiftande upplevelser är en grundförutsättning för turismen. Skåne Nordvästs norra del uppfyller just de kraven genom sin kultur och sin omväxlande natur. Här finns också möjligheter för ett rörligt friluftsliv, som spänner från rehabilitering och rekreation till äventyrssporter.

En annan komponent som redan finns men kan utvecklas, är matkulturen. På gång är en lokal, ibland ekologisk produktion av livsmedel. Den kan utvecklas och bilda basen i ett kök med nordvästskånska förtecken, som kan dra till sig besökare.

Ovanstående är styrkor men det finns även behov. Besöksnäringen spänner över ett vitt fält av verksamheter. Att koordinera dessa över området, så att besökare får ett spännande liv här med god mat kräver ett nätverk av aktörer med skiftande kompetenser.

Det finns cykel- och vandringsleder samt en del ridleder. Vad som skulle stärka och förbättra dem skulle vara att utveckla och förbinda dem till sammanhängande nät i hela området. Vidare ska vi arbeta för att sammanbinda dessa leder med andra system i Skåne men även över länsgränsen.

Ett gott boende

I området varierar miljöerna och det är nära till allt. Utsikterna är mycket gynnsamma för hitta just det goda boende man har letat efter. Det har på nytt uppstått intresse för de gamla byarna. Det finns goda

möjligheter att skapa attraktiva bostäder här, om bykärnorna förtätas eller utvidgas på ett försiktigt sätt. Det gäller att våga sig på nya, kreativa lösningar för att resultatet ska bli lyckat.

Nära till allt

Tillgängligheten i landskapet är grundläggande för möjligheterna att nyttja och uppleva det. Det är lätt att komma till Skåne Nordvästs norra del från de närliggande storstadsregionerna både med allmänna kommunikationsmedel och med egen bil. Ett finmaskigt vägnät gör det enkelt att nå i stort sett vart man vill inom området med bil eller cykel. Det är också lätt att sig mellan stad och landsbygd, vilket underlättar inköp och valet av arbete.

Men denna lättillgänglighet gäller inte, om man vill använda allmänna kommunikationer inom området. Det borde finnas möjligheter att etablera ett tätare allmänt kommunikationsnät. En del stadsbor har idag inte någon möjlighet att besöka landsbygden. Likaså är det svårt för personer med funktionshinder att ta sig ut i landskapet. En samverkan mellan aktörer på landsbygden och handikapporganisationer men även pensionärs- och invandrarföreningar, skulle kunna lösa sådana problem.

D. Utvecklingsstrategi

Utvecklingsstrategins innehåll och användning

Ett interimistiskt LAG bildades vid ett stormöte den 25 augusti 2008. Det interimistiska LAGet har utformat en ansökan om Leader-område utifrån utvecklingsstrategier beskrivna i denna rapport. Leader-området ska heta **Leader Skåne Nordväst Norra**.

Utvecklingsstrategin beskriver på ett både övergripande och konkret plan vilka prioriteringar som gäller för Leaderområdet under perioden 2008-2013. Strategin inleds med en övergripande programförklaring vars syfte är att mer visionärt beskriva framtidsbilden. Programförklaringen ska även kunna användas som bedömningsgrund för sådana innovativa landsbygdssatsningar som inte kunde förutses när strategin formulerades men som senare kan visa sig ligga väl i linje med de mer övergripande ambitionerna för landsbygdsutveckling. Programförklaringen har förtydligats och avgränsats i fem målsättningar vilka i sin tur konkretiserats i vars en verksamhetsinriktning. Det är på denna slutliga nivå som strategins mer operativa vägledning ges – här framgår vilka satsningar som ska prioriteras, vilka verktyg som ska utvecklas o.s.v.

Vid sidan om de fem målsättningarna och verksamhetsinriktningarna finns ett antal generella prioriteringar som gäller oavsett typ av projekt eller landsbygdssatsning. Detta är t ex horisontella prioriteringar och LAGs urvalskriterier.

Utvecklingsstrategin vänder sig till flera användare där framförallt LAG och projektsökande part utmärker sig. Strategin anger inriktning och prioriteringar för LAGs arbete med att besluta om vilka projekt som ska beviljas finansiering. Strategin är också ett värdefullt vägledande dokument för de parter som planerar att satsa på landsbygdsutveckling och ansöka om finansiering från Leader.

Leader handlar om att samverka för utveckling av områdets landsbygd. Det är dock inte bara samverkan *inom* området som uppmuntras utan också *mellan* olika Leaderområden. Utvecklingsstrategin avslutas med ett antal allmänna riktlinjer för hur och kring vad samverkan kan ske mellan olika Leaderområden, såväl regionalt som nationellt och internationellt.

Övergripande programförklaring

Landskapet är den fundamentala tillgången för liv och utveckling i området. Insatser med en tydlig förankring i det lokala perspektivet och med en stark knytning till närlandskapets förutsättningar är prioriterade insatser för området.

Människan i landskapet är det komplementet som skapar helheten i vad som kan identifieras som områdets kultur. Starka och aktiva lokalsamhällen, tillsammans med en väl integrerad landsbygd, borgar för en god utveckling och en stark initiativkraft. Insatser som stödjer den lokala identiteten och förankringen, i ett utvecklande sammanhang, är särskilt viktiga. Att bygga starka nätverk och stimulera till nytänkande är ett sätt att möta framtiden väl förberedd.

Människans välbefinnande är en avgörande livskvalitet. Leaderområdet har enastående resurser för boende, rekreation och friluftsliv.

Området är en betydande resurs för regionen när det gäller hälsa och rekreation. Det finns samtidigt en stark utvecklingspotential i dessa frågor varför dessa måste uppmärksammas särskilt under projektperioden.

Initiativkraften och idérikedomen i en kultur är ibland helt oförutsägbar. Samhällsutveckling och nya prioriteringar som en följd av nyvunnen kunskap måste ha utrymme i Leaderområdet Skåne Nordväst Norra. Det skall därför finnas en öppenhet för att överväga projekt och initiativ som inte ryms inom ramen för identifierade tema. En grundförutsättning är dock att insatserna stödjer områdets övergripande strategier och att resultatet har ett värde för hela området. I första hand handlar det om småskalighet och med detta menar vi företag med upp till cirka tio anställda och med lokal förankring.

I utvecklingssammanhang tenderar insatser att glömma bort samhället i sin helhet. Det skall vara en strävan att utveckla området för alla och att skapa en bättre tillgänglighet till det utbud som redan finns. En väl fungerande kollektivtrafik är en avgörande faktor för en god miljö, både för de som bor i området och de som kommer som gäster. Men på landsbygden kan även lokala initiativ vara avgörande för tillgängligheten.

Kunskap är en avgörande framgångsfaktor för utveckling i samhället. Utbildning, men även annan kunskapspridning och kunskapsdelning är viktiga redskap för att stärka utveckling och förvaltningen av landskapet.

Nya teknologiska lösningar, starka nätverk eller både är redskap som kan bidra till en positiv utveckling.

Målsättningar

Den övergripande programförklaringen har förtydligats i fem målsättningar som anger inriktning för det konkreta projektorienterade arbetet inom Leader Skåne Nordväst Norra:

Mål 1: Natur- och kulturturism som tillväxtmotor

Natur- och kulturlandskapets unika värden ska tillvaratas som den främsta resursen för områdets småskaliga besöksnäring. Genom nytänkande i utbud och samordning ska affärsmässiga drivkrafter skapas för turistföretag att bibehålla och stärka landskapets kvaliteter.

Mål 2: Sveriges mest självförsörjande matregion

Sveriges främsta mötesplats för lokal produktion och konsumtion av livsmedel ska utvecklas genom satsningar på variation i utbud, småskalig förädling och smart distribution. God matkultur med hälsosamma och rena råvaror ska bli ett signum för området.

Mål 3: Renässans för byn som boendemiljö

Byarna på landsbygden ska utvecklas till områdets mest attraktiva boendemiljö där möten över generationsgränser och en blandning av arbetsplatser, handel och olika boendeformer skapar förutsättningar för livskvalitet.

Mål 4: Skogsförädling och naturvård i lönsam kombination

Samverkan och förädling ska utveckla den småskaliga skogsnäringen till en lönsam verksamhet där naturvård och biologisk mångfald utgör profilfrågor.

Mål 5: Stolthet över den egna hembygden

Intresse för den egna hembygden ska tillvaratas och bildningen om lokalhistoria och natur- och kulturarvet ska öka.

Horisontella prioriteringar

LAG ska vid projektbedömningar beakta horisontella prioriteringar såsom hållbar utveckling, jämställdhet, integration, barn- och ungdomsperspektiv och tillgänglighet.

Hållbar utveckling

En interimistisk styrelsen bildades vid ett stormöte den 25 augusti 2008. Den interimistiska styrelsen har utformat en ansökan om Leader-område utifrån utvecklingsstrategier beskrivna i denna rapport. Leaderområdet ska heta **Leader Skåne Nordväst Norra**. Med hållbar utveckling menas en hållbar ekonomisk, ekologisk och social utveckling. Projekten inom Leader Skåne Nordväst Norra ska visa på en genomtänkt plan för vilken miljöpåverkan projekt kan innebära. Ekonomisk hållbarhet innebär att det ska finnas en plan för hur man på lång sikt hushåller med mänskliga och materiella resurser och främjar hållbar tillväxt. Social hållbarhet betyder förmodet av ett samhälle som ser till individers sociala hälsa. Exempelvis kan detta handla om att uppnå en bra balans mellan hur miljön påverkar individen och vice versa.

Jämställdhet

Jämställdhet innebär att alla, oavsett kön ska ha samma möjligheter, rättigheter och skyldigheter. Projekten inom Leader Skåne Nordväst Norra ska beakta jämställdhetsaspekten. Både män och kvinnor ska kunna påverka projekt i lika grad samt bidra till ökad jämställdhet.

Integration

Integration innebär att alla individer ska ha samma möjligheter, skyldigheter och förutsättningar. Projekten inom Leader Skåne Nordväst Norra ska beakta integrationsaspekten. Integrationsprojekt inom Leader Skåne Nordväst Norra kan handla om företagsutveckling eller projekt som bidrar till att nysvenskar lär känna naturen och får ökad kunskap om allemansrätten. När det gäller företagsutveckling finns det sannolikt en stor potential när det gäller råvaruleveranser från de gröna näringarna. Det är också så att invandrargrupper vistas relativt lite i den svenska naturen, med påföljd att barn till nysvenskar, trots att de är födda i Sverige, får sämre naturkunskaper och bristande miljöintresse.

Barn- och ungdomsperspektiv

Projektet inom Leader Skåne Nordväst Norra ska beakta barn- och ungdomsperspektivet. Barn och ungdomar har ofta mycket stort intresse i både stora och små frågor som rör deras närmiljö, allt från hållbart miljöarbete till mötesplatser i närområdet och detta måste synas i projektansökningarna. Det är viktigt att vara lyhörd för barn- och ungdomars önskemål, så att deras projektidéer får genomföras utifrån deras utgångspunkt. Inom detta område finns goda förutsättningar för Skåneövergripande projekt.

Tillgänglighet

Tillgänglighet handlar om att nå dit man vill nå och delta där man önskar att delta. Projekten inom Leader Skåne Nordväst Norra ska beakta aspekten tillgänglighet. Oavsett fysiska, sociala handikapp eller svårigheter på grund av att man är äldre eller barn, har tillfälliga skador eller hinder, så ska man kunna delta och ha nytta av landsbygdsutveckling.

Verksamhetsinriktningar med konkreta prioriteringar

För att uppnå målsättningarna har strategin konkretiserats i fem verksamhetsinriktningar:

- Besöksnäring
- Mat och livsmedel
- Ett gott boende – byutveckling
- Skog- och skogsbruk
- Engagemang och kunskap för natur- och kulturarvet

Inom respektive inriktning anges vilka landsbygdssatsningar som ska prioriteras under perioden 2009-2013. Varje inriktning innehåller två typer av prioriteringar: kärnverksamheten samt stödjande redskap/verktyg. Kärnverksamheten beskriver i sak vilka typer av satsningar inom respektive inriktning som bör prioriteras. Verktyg och redskap anger de typer av prioriterade aktiviteter som *indirekt* kan stimulera utvecklingen av kärnverksamheten, exempelvis marknadsföring och kompetensutveckling.

- Besöksnäring

Verksamhetsinriktningen ”Besöksnäring” bör i första hand inriktas mot samarbetsprojekt som involverar småskaligt näringsliv och som utvecklar mat och logi, evenemang, natur- och kulturupplevelser, kunskap, mat, kurs- och konferens inom följande:

- Natur- och ekoturism
- Rekreation, upplevelser och bildning kopplade till natur- och kulturarvet.
- Jakt och fiske
- Ridturism
- Marina aktiviteter, t ex båtturism och dykning.
- Hälsa, rehabilitering och friskvård som baseras på natur- och kulturlandskapet som resurs
- Trädgårdsturism
- Mat- och måltidsupplevelser med utgångspunkt i det lokala
- Kulturutbud, speciellt intressant är lokala uttryck och lokala traditioner.
- Agrar turism (t ex olika bondgårdsaktiviteter)

Prioriterade landsbygdssatsningar inom ovanstående inriktningar

Landsbygdssatsningar inom besöksnäringen bör generellt premiera samarbetsprojekt som på ett tydligt sätt kan skapa såväl ekonomiska och sociala mervärden som miljömässiga. Skapandet av ekonomiska värden är ofta själva drivkraften bakom olika turistsatsningar. De positiva sociala effekterna följer inte sällan i kölvattnet av kommersiellt lyckade projekt, t.ex. ökad sysselsättning och inflyttning. Den stora utmaningen är dock att utveckla besöksnäring som samtidigt skapar miljömässiga mervärden. Just sådana projekt bidrar till att uppnå en av de mest centrala målsättningarna med hela det svenska landsbygdsprogrammet – att förbättra miljön och stärka landskapets natur- och kulturvärden. Samarbetsprojekt bör i första hand omfatta den småskaliga besöksnäringen. Inom Leader Skåne Nordväst Norra är följande satsningar av särskild prioritet:

- Nyttänkande besöksnäring som direkt eller indirekt är beroende av landskapets unika värden (såsom områdets natur- och kulturmiljö samt kvaliteter som tystnad och avskildhet) och som har ett tydligt affärsmässigt incitament att behålla och stärka dessa värden. Denna typ av besöksnäring har fokus på att ta tillvara landskapets unika natur- och kulturvärden, exempelvis genom

satsningar på rekreation, friluftsliv, friskvård/rehabilitering, kulturyttringar eller andra verksamheter där just landskapet utgör en värdefull resurs. Andra viktiga satsningar kan vara hålla landskapet öppet genom att säkerställa tillräcklig tillgång på betesdjur eller att värna det småskaliga landskapets olika biotoper genom att skapa våtmarker och vattensamlingar o.s.v.

- Besöksnäring som bidrar till att främja de sociala kvaliteterna i en by eller ett grannskap.
- Besöksnäring i kollektivtrafiknära lägen. Det handlar dels om att kanalisera besöksnäringen till kollektivtrafiknära lägen men även satsningar på att anpassa kollektiva transporter till attraktiva besöksplatser. Exempel på anpassade kollektiva transporter är naturbussen och uthyrning av miljöfordon.
- Satsningar som leder till säsongsförlängning och därmed en ökad beläggning. Kraven på unicitet och kvalitet bör vara hög för att konkurrera med solsemestrar under vinterhalvåret.
- Ökad tillgänglighet genom en utbyggnad av leder/grönstruktur för rekreation, vandring, ridning och cykling. Det är viktigt att beakta ekologiska, sociala, rekreativa, upplevelse, ekonomiska och kulturella värden. Besökare bör kanaliseras så att inte naturvärden skadas. Det är viktigt med en hög standard vad gäller säkerhet och tillgänglighet, t ex handikappanpassning, god vägledning o s v. Det är vidare angeläget att satsningar görs för att knyta samman ledsystem mellan Leader-området Leader Skåne Nordväst Norra med geografiskt angränsande områden.
- Besöksnäring med fokus på dagsturer, riktat till målgruppen inom närområdet.
- Besöksnäring som använder metoder för att utveckla och signalera en hög miljöprofil genom miljömärkningar, t ex slow tourism och ekoturism.
- Besöksnäring som innebär att små- och medelstora lantbruksföretag inom de areella näringarna kan bredda och differentiera sin ekonomiska bas. Här bör särskilt uppmärksammas satsningar som ger möjlighet för kvinnor att etablera sig som företagare.
- Besöksnäring med fokus på ungdomskultur. T. ex. anordna utbud med etablerade artister eller låta lokala band uppträda för turister.

Stödande redskap och verktyg

Det finns en mängd åtgärder som indirekt kan utveckla kärnverksamheten inom temaområdet

”Utveckla besöksnäringen”. Följande redskap/verktyg är prioriterade:

- Förnyelse och nya koncept. Exempel: Koncept som riktas till särskilda målgrupper, t ex nya svenskar. Kombinationer som skapar nya koncept, t ex kultur kombinerat med hälsa.
- Nätverk och samarbeten. Företagare och aktörer inom besöksnäringen som vill samarbeta i utvecklingen av olika tematiska produkter/tjänster och paketlösningar inom t ex naturturism eller kring större evenemang inom historia och kultur bör stödjas. Det är även angeläget att satsningar på marknadsföring koordineras, bl.a. inom ramen för befintliga samarbetsorgan inom Skåne Nordväst.
- Verktyg som gör utbudet lätt tillgängligt och som stärker området som en tydlig destination. (marknadsföring, paketering, varumärkesidentitet och bokning). Exempel: Verktyg som kombinerar GPS, webb och mobiltele.
- Affärsutveckling och företagscoachning. Här är det viktigt med extern hjälp för olika typer av omvärldsanalys. Exempelvis behövs hjälp med att värdera områdets potential inom besöksnäringen. Viktigt är även att identifiera hinder för besöksnäringen genom att identifiera natur- och kulturområden som hotas av exploatering eller igenväxning.

- Mat och livsmedel

Verksamhetsinriktningen ”Mat och livsmedelsproduktion” bör i första hand inriktas mot samarbetsprojekt som utvecklar följande näringsgrenar:

- Produktion och vidareförädling av kött- och mejerivaror.
- Produktion och vidareförädling av grönsaks- och bärödling.
- Trädburen frukt samt biodling.
- Lokala bryggerier, vintillverkning och mustier.

Prioriterade landsbygdssatsningar inom ovanstående näringsgrenar

Landsbygdssatsningar inom mat och livsmedel bör generellt premiera samarbetsprojekt som på ett tydligt sätt kan skapa ekonomiska och samtidigt miljömässigt hållbara mervärden. Inom temat mat och livsmedel ges därför särskild prioritet till satsningar som handlar om närproducerat, närkonsumerat, småskalig livsmedelsförädling och tydlig koppling till landskapsvård. Sådana projekt bidrar även till att uppnå en av de mest centrala målsättningarna med hela det svenska landsbygdsprogrammet – att förbättra miljön och stärka landskapets natur- och kulturvärden. Kommersiellt lyckade satsningar förväntas också ge positiva sociala effekter såsom ökad sysselsättning, förbättrad livskvalitet och ökad inflyttning till landsbygden. Inom Leader Skåne Nordväst Norra är följande satsningar av särskild prioritet:

- Stimulera livsmedelsproduktion och vidareförädling av högkvalitativa kött- och mejeriprodukter från djur som betar ängs- och hagmarker. Detta bidrar samtidigt till att bevara de värdefulla betesmarkerna och skapar förutsättningar för rekreation (främst skogsklädda landskapet).
- Främja produktion och vidareförädling av närproducerade äpplen, päron och andra trädburna frukter. Detta bidrar samtidigt till att stärka delar av områdets profilering som ”äppeldistrikt”, håller fruktodlingstraditionen vid liv och skapar turistiska mervärden inom området.
- Utveckla produktion och förädling inom grönsaks- och bärödlingen där kvalitet och utbudsvariation står i fokus. Detta bidrar till att utveckla delar av områdets identitet som centrum för grönsaks- och trädgårdsodling.
- Stimulera utvecklingen av lokala bryggerier, vintillverkning och mustier.
- Satsningar på innovativa sätt för att nå ut till kunder med närproducerade livsmedel. Det kan handla om att stärka lokala varumärken, marknadsplatser och försäljningskanaler och logistik.
- Satsningar på besöksnäring kombinerat med lokalt producerade livsmedel, som skapar matupplevelser och som stärker områdets profilering som kulinariskt centrum.
- Satsningar som leder till en ökad orientering mot hållbar produktion, i synnerhet ekologiskt certifierad produktion.
- Satsningar som innebär att små- och medelstora lantbruksföretag kan bredda och differentiera sin ekonomiska bas. Här bör särskilt uppmärksammas satsningar som ger möjlighet för kvinnor att etablera sig som företagare.
- Satsningar som tilltalar ungdomars krav på mat och livsmedel. Det är särskilt viktigt med fokus kring ekologiska koncept, etik och god djuromsorg.

Stödande redskap och verktyg

Det finns en mängd åtgärder som indirekt kan utveckla kärnverksamheten inom temaområdet ”Mat och livsmedel”. Följande redskap/verktyg är prioriterade:

- Nätverk och samarbeten. Exempel på samarbeten: Kök för produktutveckling, en resurs som flera företag kan utnyttja. Betessamordning, t. ex. hitta nya driftsformer för kreatursskötsel.
- Förnyelse och nya koncept. Exempel: Självbetjäningsbutiker och näthandel.
- Kompetensutveckling. Det är prioriterat med en höjning av aktörernas kunskapsnivå vad gäller konsumenters krav kring kvalitet, hälsa, miljö och etik.
- Marknadsföring, särskilt samordnad marknadsföring för att bearbeta en lokal/regional marknad mot såväl offentliga som privata aktörer.

- En hög grad av produktförädling och utveckling av produkter med lokal profil. Profilering/märkning som berör kvalitet inklusive hälsa, miljö och etik bör prioriteras.
- Affärsutveckling och företagscoachning.

- Ett gott boende – byutveckling

Prioriterade satsningar

Landsbygdssatsningar inom det goda boendet - byutveckling bör generellt premiera samarbetsprojekt som på ett tydligt sätt kan skapa sociala och samtidigt ekonomiska och miljömässigt hållbara mervärden. Det övergripande, mest väsentliga handlar om att på olika sätt öka attraktiviteten för permanentboende i befintliga byar och mindre samhällen, som i sin tur leder till positiva sociala effekter såsom förbättrad livskvalitet och ökad inflyttning. Det är också viktigt att stimulera och utveckla det lokala näringslivet och därmed få en ökad sysselsättning. Satsningar på affärsutveckling riktar sig här till breda grupper av småföretagare. Inom Leader Skåne Nordväst Norra är följande satsningar av särskild prioritet:

- Satsningar som leder till att byar får en mer levande bykärna. Det är viktigt att skapa en funktionell blandning i den lilla förtätade bykärnan där arbetsplatser, service, handel och ett rikt utbud av boendeformer samsas sida vid sida.
- Satsningar som leder till att barnfamiljer gynnas. Det är särskilt viktigt att stärka lokalsamhällets skola/förskola genom satsningar på kvalitetshöjningar (särskilt profilering mot natur- och kulturmiljö i det nära lokala landskapet).
- Stimulera permanentboende och inflyttning till mindre byar och tätorter. T ex genom satsningar på ett rikt utbud av boendeformer med billigare boenden i pendlingsnära lägen för ungdomar, attraktiva boenden för äldre och generationsboenden.
- Främja kommunikationer inom området, i första hand sådana som är förenliga med nationella och skånska klimatmål . T ex utbyggnad av järnväg, förbättrade vägar som kan främja kollektiva transporter, bredband o s v).
- Satsningar som stimulerar nya former för företagande inom den sociala ekonomin, t ex nykooperationen.
- Stimulera till entreprenörskap och affärsutveckling i mindre byar och på landsbygden.
- Stimulera till lokal el- och värmeproduktion. Exempelvis biobaserad närvärme, småskalig biogasproduktion, vindkraft och solvärme.
- Att stärka byns/grannskapets samhörighet och identitet.
- Att lyfta fram och stärka områdets grundläggande kapital i form av de unika natur- och kulturmiljöerna. Detta kan ske genom satsningar på att finna nya användningsområden för kulturbyggnader som förlorat sin ursprungliga funktion, satsningar på ny arkitektur som tar intryck av den lokala byggnadstraditionen, t ex de utveckling av grönstrukturen* eller andra satsningar som kan bidra till att stärka områdets historia och identitet.
- Att satsa på ett aktivt folkhälsoarbete, inkluderande friskvård och rehabilitering kopplat till områdets unika natur- och kulturmiljö. Detta kan öka livskvaliteten och stimulera inflyttning.
- Att skapa gränsöverskridande mötesplatser och aktiviteter där människor med olika åldrar, nationaliteter och bakgrund kan mötas.
- Att stimulera det lokala kulturlivet och möjligheten att uttrycka sig i skapande verksamhet, gärna med lokala uttryck.
- Att ta tillvara lokala ungdomsinitiativ, genom att vara lyhörd för behov och önskemål.

* Infrastruktur, bebyggelsekultur och grönstruktur är de huvudstrukturer som samverkar och bygger vår miljö. Grönstrukturen har såväl ekologiska, sociala, rekreativa, upplevelse, ekonomiska och kulturella värden.

Stödande redskap och verktyg

Det finns en mängd åtgärder som indirekt kan utveckla kärnverksamheten inom temaområdet ”Ett gott boende - byutveckling”. Följande redskap/verktyg är prioriterade:

- Nätverk och samarbeten. Utvecklingsplaner som initieras och genomförs av lokalsamhället bör prioriteras. Det lokala föreningslivet kan vara en bas för samarbete kring byutveckling. Andra verktyg kan vara mötesplatser och aktiviteter som indirekt skapar ett engagemang. Ungdomscheckar.
- Förnyelse och nya koncept. Det är viktigt att etablera nya lokala arenor, som ger förutsättning för att nya koncept kan komma fram.
- Information och marknadsföring. Exempel: Skapa marknadsföringsblad om den lokala byn för nyinflyttade.
- Affärsutveckling och företagscoachning. Det är viktigt med gemensamma företagslokaler. Det är intressant med coaching kring Kooperation som företagsform.
- Kompetensutveckling. Det är viktigt med en målmedveten satsning på ökad lokal kunskap och kompetens. Lokalbefolkningens egna resurser är avgörande för att lyckas åstadkomma en positiv förändring. Specialkompetens kan behövas inom t.ex. arkitektur och kulturmiljö, samhällsplanering, marknadsföring och affärsutveckling. En satsning på att utveckla det lokala humankapitalet kan ske genom samarbete med t.ex. studieförbund, intresseorganisationer, folkhögskolor, gymnasieskolan, högskolor, universitet, utbildningsföretag och enskilda föreläsare och andra utbildningsinstanser.

- Skog och skogsbruk

Prioriterade satsningar

Landsbygdssatsningar inom verksamhetsinriktningen ”Skog och skogsbruk” bör generellt handla om samarbetsprojekt som tar hänsyn till såväl skogens ekonomiska och miljömässiga värden som dess kulturella och sociala. Det är förmågan att utveckla helheten, att kombinera och stärka bredden av aspekter som bör premieras. I anläggandet av detta helhetsorienterade perspektiv är det särskilt viktigt att skogliga samarbetsprojekt verkligen bidrar till att utveckla den biologiska mångfalden och naturvärden i skogen. Dessa aspekter har ställts upp som centrala målsättningar för hela det svenska landsbygdsprogrammet och innebär i praktiken ett förändrat synsätt i skötseln av skog. Inom Leader Skåne Nordväst Norra är följande satsningar av särskild prioritet:

- Stimulera skogsägare och andra skogliga verksamheter som förädlar skogsråvara och som samtidigt kan stärka skogens natur-, kulturmiljö- och rekreationsvärden. Särskilt prioriterade är sådana mindre skogsföretag/skogsägare som kan skapa långt driven förädling, specialsortiment av virke m.m. vilka baseras på ädellöv och tall som produceras lokalt och vars verksamhet i övrigt kan stimulera en förnyring med varierade träslag.
- Satsningar som innebär att mindre lantbruksföretag med blandade jord- och skogsbruk kan bredda och differentiera sin ekonomiska bas. Särskilt prioriterade är sådana gårdar som aktivt hävdar ängs- och betesmarker i skogsbygd samt gårdar som bedriver eller vill utveckla skogsbeete. Satsningar som leder till att kvinnor etablerar sig som företagare bör uppmärksammas extra.
- Stötta skogsägare som vill utveckla ett professionellt bländningsbruk och andra kalhyggesfria former av skogsbruk.
- Stimulera till en träslagsvarierad förnyring med särskild betoning på plantering av löv, ädellöv och fur.
- Stimulera till framväxten av landskapsplaner eller andra organiserade samarbeten som är lokalt initierade/förankrade och som syftar till få många aktörer att enas om skogsmarkernas skötsel

och utveckling. Särskilt intressanta är sådana samarbetsprojekt som kan skapa dialog mellan såväl markägare och allmänhet som natur- och kulturvårdsexperter och myndigheter.

- Uppmuntra till skogsbruk som bidrar till att binda samman biologiskt värdefulla skogsområden och skapa spridningskorridorer eller större sammanhängande biotoper för hotade växter och djur.
- Gynna framväxten av rekreativvänlig skog där exempelvis tätortsnära läge, tillgång till kollektivtrafik eller upplevelser av olika slag lyfts fram som kvaliteter.
- Satsa på verksamheter som på nya och innovativa sätt kombinerar skogsbruk med rekreation eller besöksnäring/turism.

Stödande redskap och verktyg

Det finns en mängd åtgärder som indirekt kan utveckla kärnverksamheten inom temaområdet ”Skog och skogsbruk”. Följande redskap/verktyg är prioriterade:

- Design och utveckling av produkter. Det är väsentligt att stimulera den småskaliga skogsförädlingen genom rådgivning och coaching inom produktutveckling och – design.
- Marknadsföring. Samverkan mellan mindre skogsföretagare för att marknadsföra och etablera försäljningskanaler för lokalt förädlade skogsprodukter/-tjänster.
- Kompetens för naturvårdshänsyn. Kompetensutveckling och riktad rådgivning till skogsägare som vill öka naturvårdshänsynen i sitt skogsbruk.
- Samverkan i förvaltning och utveckling av skog. Stimulera olika former av samarbete mellan skogsägare som leder till en större helhetssyn i skogsförvaltningen och som gör att ekonomi, miljöhänsyn, rekreation mm kan förbättras över större geografiska enheter.

- Engagemang för natur- och kulturarvet

Prioriterade satsningar

Landsbygdssatsningar inom verksamhetsinriktningen ”Engagemang för natur- och kulturarvet” syftar övergripande till att höja allmänhetens kunskapsnivå om det lokala natur- och kulturarvet och bidra till ett engagemang för en långsiktigt hållbar förvaltning av landskapet. Det är av vikt att stödja samarbetsprojekt som leder till att allmänheten och lokalsamhället kan medverka aktivt i arbetet med att förvalta, utveckla och planlägga landskapet. I detta ingår särskilt att skapa en större delaktighet i beslut och processer som rör bygden, byn eller det grannskap som landsbygdsbor lever och verkar i. Inom Leader Skåne Nordväst Norra är följande satsningar av särskild prioritet:

- Stötta lokalt initierade bildningsprojekt om lokalsamhällets historia, dess natur- och kulturarv.
- Utveckla former eller mötesplatser för ökad demokratisk delaktighet i förvaltningen och utvecklingen av natur- och kulturlandskapet. Prioritera sådana samarbetsprojekt som vidareutvecklar den traditionella förankringen till någonting som istället leder till ett reellt inflytande från markägare, brukare och boende över landskapets förvaltning.
- Stimulera skola, förskola och föreningsliv vars verksamhet på ett tydligt sätt knyter an till lokalsamhällets historia och närlandskapets natur- och kulturarv.
- Satsningar som tar tillvara och allemansrätten i ett modernt perspektiv i landskapet genom utbildning och vägledning.
- Stimulera samarbetsprojekt som knyter samman folkhälsa med natur- och kulturarvet. Främja även projekt som kan utveckla besöksnäring där just förståelsen för landskapets natur- och kulturvärden ingår som en central del i attraktionen/upplevelsen.

Stödande redskap och verktyg

Det finns en mängd åtgärder som indirekt kan utveckla kärnverksamheten inom temaområdet "Natur- och kulturarv". Följande redskap/verktyg är prioriterade:

- Främja allmänhetens kunskap om och förståelse för närlandskapet genom bildningsverksamhet, folkhögskole- skolkurser, studiecirklar, natur- och kulturvandringar, berättarkvällar eller andra aktiviteter. Fokusera särskilt på tekniker som kan göra denna lokalthistoriska kunskap tillgänglig för barn och ungdomar
- Det är av särskilt intresse att utveckla metoder som skapar samförstånd mellan markägare, allmänhet och andra aktörer kring allemansrätten och landskapets tillgänglighet.

Viktigt för att stödja arbetet inom samtliga teman

För att få ekonomiskt hållbara projekt är det viktigt att LAG har kunskap och kan lotsa vidare när det gäller strategi för finansiering av investeringar: lån, bidrag och riskvilligt kapital. Det kan gälla rådgivning om hur man söker, det kan gälla påverkan på banker (utlåningspolicy), det kan gälla kunskap om hur man kommer i kontakt med rätt aktörer vad gäller riskvilligt kapital.

Kriterier för LAG:s urval av projekt

Rätt att söka projektmedel från Leaderområdet har företag, föreningar, offentliga aktörer, andra sammanslutningar eller enskilda individer där målet för projektet har ett mervärde för många på landsbygden och där landsbygden är målet för satsningarna inom ramen för denna utvecklingsstrategi.

Projekt som beviljas skall ha

1. ett väl motiverat tillväxt- och hållbarhetsperspektiv och vara konkurrensneutralt
2. ligga inom ramen för minst en av de 5 i detta dokument beskrivna målområden
3. vara banbrytande och ha lokal, regional, nationell och eller internationell betydelse
4. inbegripa minst en av de 5 i detta dokument horisontella prioriteringar

Ansökningar

5. registreras och inlämnas till Leaderkontoret för Skåne Nordväst Norra
6. beredes av LAG
7. tas emot löpande under året.

LAG

8. kan vid behov begära att projektansökan föredrages av förslagsställaren
9. kräver att en projektledare och en biträdande projektledare skall utses att leda projektet. Dessa godkännes av LAG.
10. fattar beslut om tilldelning av medel.

Mål och indikatorer

Årlig avstämning skall göras av nedanstående mål och indikatorer. Här beskrivs förväntat resultat med långsiktig effekt under verksamhetsåret 2009. Andra prioriteringar de kommande åren kan bli motiverade. se vidare under rubriken "Verksamhetsinriktningar med konkreta prioriteringar"

Vi förväntar oss också att **Leader Skåne Nordväst Norra, ideell förening**, bildas och att vi i tillsammans med andra Leaderföreningar i **Leader Skånes** regi kan driva interregionala, nationella och internationella projekt. Som exempel vill vi framhålla ungdomssatsningar genom utbytesverksamhet, miljöprojekt, natur- och kulturturism och under en sju-års period skall vi i **Leader Skånes** regi kunna initiera och gemensamt finansiera 4 –5 projekt.

Mål 1: Natur- och kulturturism som tillväxtmotor

Det förväntade målet är 2 stora samarbetsprojekt och 4 mindre föreningsdrivna eller privata projekt.

Mål 2: Sveriges mest självförsörjande matregion

Det förväntade målet är 2 stora samarbetsprojekt och 4 mindre föreningsdrivna eller privata projekt.

Mål 3: Renässans för byn som boendemiljö

Det förväntade målet är 4 mindre föreningsdrivna eller privata projekt.

Mål 4: Skogsförädling och naturvård i lönsam kombination

Det förväntade målet är 1 stort samarbetsprojekt och 4 mindre föreningsdrivna eller privata projekt.

Mål 5: Stolthet över den egna hembygden

Det förväntade målet är 4 mindre föreningsdrivna eller privata projekt.

Mål och prioriteringar som skall utgöra underlag för beslut, statistik och bedömningar av projektansökningar till Leader Skåne Nordväst Norra.

LAG behöver ett mätinstrument, dels för att kunna föra en statistik över projekten, dels för att kunna särskilja och bedöma varje enskilt projekt. Ett projekt kommer troligen ha sin tyngdpunkt inom ett av målområdena, men kan passa in på flera.

LAG - medlemmarna fyller var och en i nedanstående formulär. Den samlade bedömningen, sammanställt i ett formulär, blir tillsammans med den inlämnade ansökan det dokumenterade underlag som LAG grundar sina beslut om tilldelning av medel på.

I. REGISTRERING AV PROJEKTANSÖKAN

Registreringsdatum		Diarienummer	
Beslutsdatum		Beräknad datum för slutfört projekt	
Handläggare			

Projektnamn
Projektbeskrivning gjord av LAG

II. VAL AV PROJEKTKATEGORI

Ett projekt har endast tillhöra en ”Huvudkategori” men flera ”Sidokategorier”.

Använd nedanstående skala.

Mycket värdefullt projekt inom sin projektkategori = 3 poäng

Värdefullt projekt inom sin projektkategori = 2 poäng

Mindre värdefullt projekt inom sin projektkategori = 1 poäng

Icke prioriterat projekt inom sin projektkategori = 0 poäng

Projektkategorier

Kategori	Huvudkategori	Sidokategorier
Boendemiljöprojekt		
Livsmedelsprojekt		
Skogsförädlingsprojekt		
Övriga Näringslivsprojekt		
Upplevelseprojekt		
Kulturprojekt		
Serviceprojekt		
Infrastrukturprojekt		
Föreningsprojekt		
Identitetsprojekt		
Utbildningsprojekt		
Övriga projekt		

III. FÖRVÄNTAT RESULTAT

Ett projekt kan också resultera i flera olika typer av resultat. I tabellen nedan anges förväntade kortsiktiga och långsiktiga resultat på nyetableringar av olika slag, sysselsättnings- och spin-off effekter.

Väg resultatet mot andra liknande redan beviljade projekt och ge poäng enligt skalan nedan från poäng.

Mycket värdefullt projekt med högt förväntat resultat = 3 poäng

Värdefullt projekt med gott förväntat resultat = 2 poäng

Mindre värdefullt projekt med lågt förväntat resultat = 1 poäng

Icke prioriterat projekt med otillräckligt förväntat resultat=0 poäng

Förväntat långsiktigt resultat

	Långsiktigt resultat	Kommentarer
Nya företag		Ange också antal
Nya nätverk		Ange också antal
Nya leder (vandrings -rid- och cykelleder)		

Serviceinrättningar (ökad och/eller förbättrad)		
Nya sysselsatta		Ange också antal
Spin-off effekt		
Konkurrensneutralt		
Övriga resultat (namnge)		

IV. MÅLUPPFYLLANDE KRITERIER

För att kunna ange på vilket sätt ett projekt uppfyller i tabellen angivna kriterier inom respektive målområde följande poängsystem:

Hög måluppfyllelse = 3 poäng

God måluppfyllelse = 2 poäng

Låg måluppfyllelse = 1 poäng

Otillräcklig måluppfyllelse = 0 poäng

	MÅLSÄTTNINGAR	Natur- och kulturturism som tillväxtmotor	Sveriges mest självförsörjande matregion	Renässans för byar som boendemiljö	Skogsförädling och naturvård i lönsam kombination	Stolthet över den egna hembygden
	KRITERIER					
1	Innovativt/Ny-tänkande/banbrytande					
2	Ett väl motiverat tillväxt och hållbarhetsperspektiv					
3	Lokal och/eller regional och/eller internationell betydelse					
4	Projektägarens kompetens/engagemang/resurser					
5	Trovärdig plan					
6	Ny sysselsättning/ nytt företag					
7	Bibehållen eller utvecklad service					
8	Samverkan mellan två eller flera aktörer					

V. UPPFYLLANDE AV ANTALET HORISONTELLA PRIORITERINGAR

För att kunna ange på vilket sätt ett projekt uppfyller i tabellen angivna kriterier inom respektive målområde följande poängsystem:

Hög måluppfyllelse=3 poäng

God måluppfyllelse=2 poäng

Låg måluppfyllelse=1 poäng

	Horisontella prioriteringar	Hållbarhet	Jämställdhet	Integration	Barn- och ungdomsperspektiv	Tillgänglighet
	Poäng					

VI. SLUTLIG BEDÖMNING OCH RESULTAT

Här görs den slutliga bedömningen. Räkna ihop antalet poäng från bedömningarna ovan och fyll i. Gör också en verbal bedömning.

Bedömningsgrunder	Antal poäng	Verbal bedömning
II. VAL AV PROJEKTKATEGORI		
III. FÖRVÄNTAT RESULTAT		
IV. MÅLUPPFYLLANDE KRITERIER		
V. UPPFYLLANDE AV ANTALET HORISONTELLA PRIORITERINGAR		
V. SLUTLIG BEDÖMNING OCH RESULTAT		

Gränsöverskridande samverkan

Bildandet av ett Leaderområde kräver att det upprättas tydliga och klara gränser. Samtidigt är mycket av rörligheten och också många verksamheter och projektidéer på landsbygden gränsöverskridande. För att inte bryta redan uppbyggda nätverk och hindra kreativ utveckling bör LAG aktivt verka för gränsöverskridande samverkan. Det är dock nödvändigt att förankringen på lokal nivå, bland föreningar, småföretagare och boende, bibehålls i dessa samarbetsprojekt. Det åligger de sökande parterna att beskriva hur förankringen ser ut på gräsrotsnivå och garantera de lokala aktörernas engagemang under hela projektets gång.

Regional samverkan

LAG bör aktivt sträva efter att följa utvecklingen regionalt och ta del av andras innovationer och bidra till att skapa ”Skånska projekt”. Alla Leader-områden i Skåne kommer att vinna på att dra nytta av varandras idéer och ”växla upp” effekten i hela Skåne. Lokala initiativ får därmed en regional effekt i slutändan, vilket är ett av målen med Leader. Redan under förstudietiden har ett regionalt samarbete i form av ett gemensamt fora för alla Leaderområden i Skåne vuxit fram.

Norrut bör LAG aktivt sträva efter att skapa samarbetsprojekt med Leaderområden i Halland och Småland och österut med Skåne Nordostväst.

En mycket naturlig samverkanspartner är det angränsande Leader Skåne Nordväst Södra. Redan idag finns den etablerade kommunala plattformen Skåne Nordväst och förstudiearbetet för Skåne Nordväst bedrivs tillsammans. Längs med kuststräckan i väster är det viktigt att samverka med andra aktörer kring havs- och kustfrågor. Redan etablerade samverkansprojekt inom området ska ges möjlighet till fortsättning.

Följande frågor av regional karaktär har kommit fram under förstudiearbetet:

- Rid-, vandrings-, cykel och kanotleder.
- Allmänna kommunikationer.
- Vattnets förekomst i landskapet och vattenkvalitetsfrågor.

Nationell samverkan

LAG bör aktivt sträva mot samverkan nationellt, för att lära från Leaderområden med erfarenheter från föregående programperiod. Under förstudiearbetet har samarbete med Leader Gränsland i Blekinge inletts.

Internationell samverkan

LAG bör aktivt sträva mot samverkan internationellt. Det finns idag redan flera etablerade internationella samarbeten inom området. Det är av största vikt att dra nytta av varandras internationella kontakter. Den Europeiska Landskapskonventionen kan vara ett av flera instrument för internationellt samarbete.

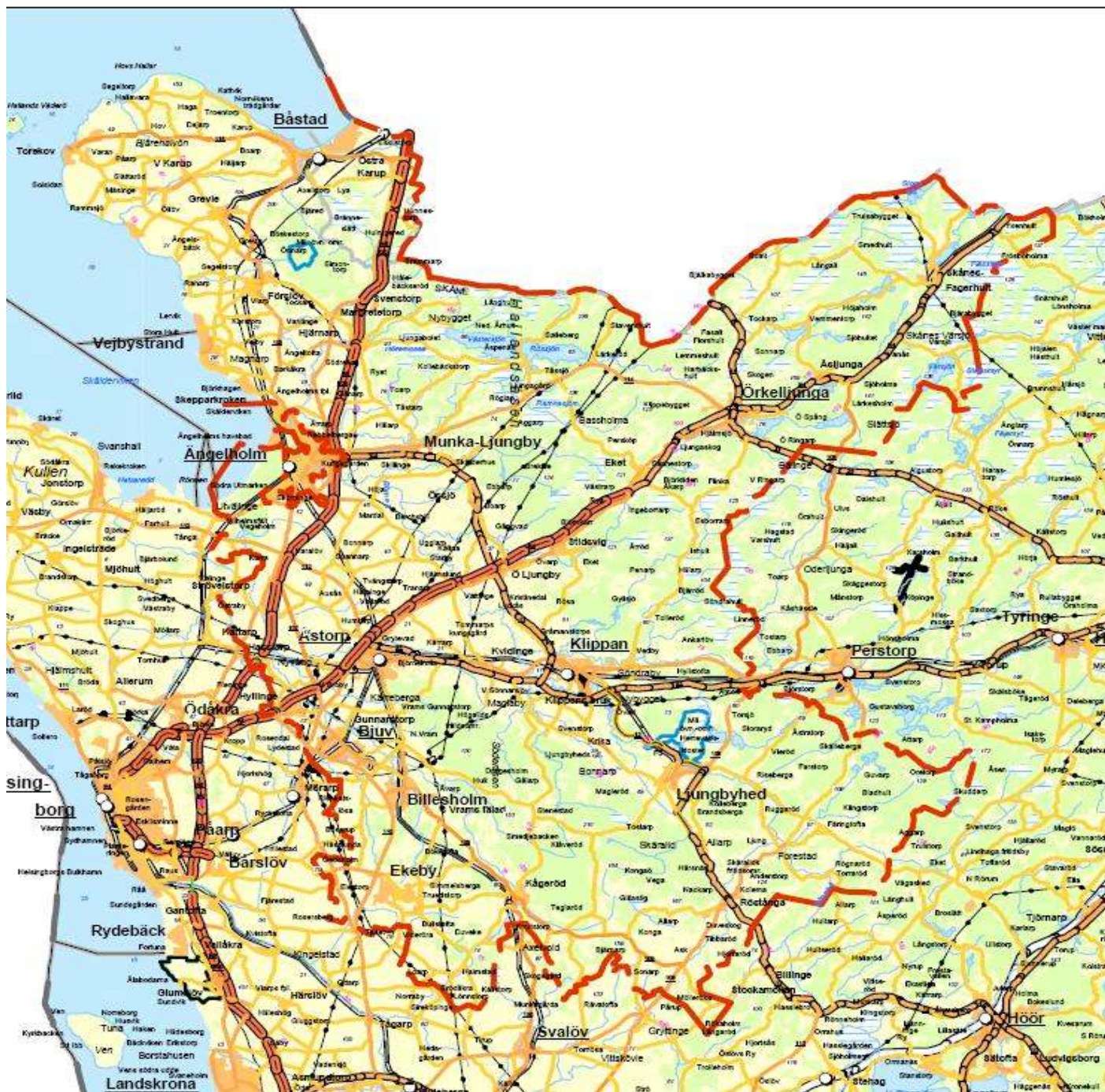
Andra program och regionala planer

I arbetet med att ta fram en utvecklingsstrategi har ett antal program, planer och pågående projekt studerats för att inhämta kunskap och samtidigt avgränsa arbetet med denna utvecklingsstrategi:

- Det ”*Skånska landsbygdsprogrammet*” och den ”*Skånska genomförandestrategin*” som båda utarbetats av Länsstyrelsen i Skåne.
- 2 projekt i Hov: Pilotprojekt för Landsbygdsutveckling på Bjäre, Hovs socken, samt pilotprojekt: landskapsstrategier i Båstads kommun – bebyggelsefrågorna, Hovs socken.
- Bjärebygdens gröna utveckling.

- www.improved.se, ett projekt kring rent vatten, ingen övergödning och miljöutbildning. Ansvarig: Håkan Sandin, SJV.
- Framtidsbyggsprojektet i Hjärnarp med tonvikt på lokal demokrati.
- Utvecklingsprojekt Munka Ljungby 2010 med tonvikt på lokal demokrati.
- Projektet tillväxt Trädgård <http://tillvaxtprogram.slu.se>.
- Destination Hallandsåsen.
- Infrastrukturprojektet "IT-Livskraft Tåssjö" - Region Skåne
- Marknadsföringsprojektet www.tassjo.net
- Vege – Fördjupning av översiktsplaner – för delar av Helsingborgs, Höganäs och Ängelholms kommuner 2006-05-05. Dessutom har ett antal protokoll från möten med landsbygdsinvånare samt en turistrapport studerats.
- Översiktsplanen för Söderåsen, gemensam för Svalövs, Klippans, Åstorps och Bjuvs kommuner.
- Marknadsföringsplan Skåne Nordväst 2006/07.
- Rapport lokala aktionsgrupper i Ängelholms kommun:
<http://www.engelholm.se/index.php?dispatchTo=Renderer&action=download&file=3592>
- Det finns ett antal nationella program för entreprenörskap, kvinnligt företagande, regional- och företagsutveckling etc. Omfattningen är för stor för att beskriva det här.

Karta över Leader Skåne Nordväst Norra.

Styrgruppen Förstudie Norra Skåne Nordväst

Offentlig sektor

Håkan Sandin, ordförande i styrgruppen, SLU LTJ fakulteten Alnarp.
Lene Hansson, vice ordförande i styrgruppen, utredningssekreterare, Ängelholms kommun.
Margareta Bengtsson, kultur- och fritidschef, Båstads kommun.
Ann-Charlotte Thörnblad, landsbygdsutvecklare, Örkelljunga/Klippans kommun.
Thomas Arnström, strategisk utvecklare, Svalövs kommun.
Anders Lindberg, näringslivsutvecklare, Åstorps kommun.

Privat sektor

Sven-Olof Bengtsson, konsult, Apelrydsskolan.
Charlotte Fällman, företagare Galleri Pictor/samarb.partner i EU-projekt, Dest.Hallandsås.
Lars Håkansson, ordförande Destination Hallandsås, VD Sommarsol Vejbystrand.
Ingemar Johansson, förtroendevald, Eket, Örkelljunga.
Lena J-Geiros, rektor Nordvästra Skånes Folkhögskola.
Tommy Kjeller, chefsresurs, Bjuvs kommun.
Peter Krikström, egenföretagare, Torekov.
Kenneth Larsson, ordförande i LRFs kommungrupp Båstad.
David Lindegren, lantbrukare, Båstad.
Monica Lundgren, egen företagare, Ordförande i föreningen Kvinnokraft, Åstorp.
Charlotta Massop, egen företagare, Åsljunga.
Claes Sjöland, egen företagare, Åstorp.

Ideell sektor

Rita Aatola-Olsson, turistchef, turistföreningen.
Lisbeth Alhorn, Tässjö kvinnliga nätverk/Svenska ESF-rådet, (ledamot fram till mars 2008).
Ingegerd Hagelin, Hembygdsrörelsen.
Göran Lundin, ledamot i Ljungbyheds Militärhistoriska museum.
Karl-Axel Sand, ordförande i Bjäre Naturskyddsförening.

Projektleddare

Sara Johnson, Hushållningssällskapet.

Processledare, temamöten

Sindre Magnusson.

Det Skånska Landsbygdsprogrammets prioriteringar

Det Skånska Landsbygdsprogrammets prioriteringar ger stöd till valda verksamhetsinriktningar på följande sätt:

Riktlinjer Hallandsås - Bjäre

- Fortsatt utveckling av turism inom hela området är angeläget. På Hallandsåsen och inom den nordskånska skogs- och furubygden är satsningar på det rörliga friluftslivet och naturupplevelsebaserad rekreation och turism viktig. Tystnad och möjlighet till enskildhet är en potential. Satsningar på att tillgängliggöra naturen genom t ex leder prioriteras.
- Småskalig livsmedelsförädling kopplat till mjölk- och köttproduktionen i området med varumärkesprofilering från Hallandsåsen bör aktualiseras.
- Kommersiell produktion för att bibehålla det öppna landskapet och de värdefulla betesmarkerna är viktigt på Hallandsåsen och inom den nordskånska skogs- och furubygden. Inom nordskånska skogs- och furubygden framhålls att hästnäringen och häst som hobby har en potential.

- Odling och företagande på Bjäre med inriktning på livsmedelsförädling bör stödjas. Förutsättningarna är goda för att koppla ihop olika produktionsgrenar och att samverka i etableringen av ett varumärke för området. Kompetensutveckling och samverkande nätverk bör stödjas.
- På Ängelholmsslätten bör odling och företagande i området med inriktning på livsmedelsförädling stödjas. Förutsättningarna är goda för att koppla ihop olika produktionsgrenar och i samverkan med kommunerna marknadsföra närproducerade livsmedel. Projekt för samverkan och marknadsföring bör ges företräde till stöd. Även utveckling av närproducerade livsmedel för lokal konsumtion bör stödjas.
- På Bjäre är en utökad forskning inom fruktproduktion angeläget. Likaså är en fokusering på ytterligare grönsaksodling positivt för kontinuiteten i odlingslandskapet.
- På Bjäre och Ängelholmsslätten är det särskilt viktigt med en ökad orientering mot en mer miljövänlig produktion med åtgärder för att minska växtnäringssläckage.
- Kompetensen inom miljöområdet bland dem som sköter områdets betesmarker och odlingslandskap inom Hallandsåsen och inom den nordskånska skogs- och furubygden bör ökas.
- Området har ett fördelaktigt läge och attraktiva natur- och kulturmiljöer.
- Områdets glesbefolkade delar i norr och i öst, kan svälja mycket folk utan att enskildheten störs.
- Överlopsbyggnader, såväl bostadshus som ekonomibygnader bör ges en ny lämplig användning.
- Bebyggelsen är viktig av historiska skäl och för förståelsen av områdets karaktär.
- Utbyggnad av landsbygdens infrastruktur såsom bredband, kollektivtrafik etc. är viktig för att skapa ett utvecklingsklimat för företagande (gäller främst inom områdets skogsområden).
- Attraktivt boende uppmärksammas i många kommuner. Projekt med syfte att stärka sambanden historia – identitet – karaktär för att utveckla ett områdes attraktivitet är prioriterat.

Riktlinjer Söderåsen

- Ett fortsatt öppet landskap genom vallodling och bete bör prioriteras och områdets karaktär av småbrutet, varierat landskap bör bevaras.
- Träd- och buskrika betesmarker är viktiga miljöer som kräver kontinuerlig skötsel i form av röjningar tillsammans med ett högt betetryck.
- Vid planering av skog på åkermark ska hänsyn tas till den lokala miljöns egenskaper och värde ur besökssynpunkt för turismen och det rörliga friluftslivet.
- Stor försiktighet i samband med energiskogsodling då risken för upplevelsevärden minskar betydligt om små åkrar i det småbrutna landskapet beskogas med salix.
- På det skogsbeklädda åsplanet prioriteras åtgärder för att bibehålla eller öka inslaget av lövskog, framförallt ädellöv.
- Söderåsens värde för rekreation och turism ska tas till vara och utvecklas.
- Insatser av diversifierade åtgärder med turism och småskalig livsmedelsförädling som breddar den ekonomiska basen i jordbruksföretagandet.
- Satsningar på landsbygdens infrastruktur såsom bredband, kollektivtrafik etc. är viktiga för att skapa ett utvecklingsklimat för områdets företagande.
- Kompetensutvecklingsinsatser för att underlätta omställningen till mer diversifierad verksamhet bör prioriteras.
- En hög djurtäthet i förhållande till arealen jordbruksmark gör det ändå angeläget att arbeta med stallgödselfrågor för att förhindra ammoniakförluster och läckage vilket bör uppmärksammas i information till områdets brukare
- För att säkra skötseln av vissa kollektiva nyttigheter, t.ex. ersättning för speciellt svårskötta naturbetesmarker, behövs RPE (Regionalt Prioriterad Ersättning).

Riktlinjer södra mellanbygden

- Den aktuella landskapskaraktären är främst beroende av fortsatt och utvecklad animalieproduktion. I första hand mjölk- och köttproduktion och i andra hand en utökad hästverksamhet.
- Viss skogsplantering kan ske utan negativ påverkan på landskapet förutsatt att beskogning sker i landskapet och med ädellövskog.
- Odling av foder till animalieproduktion och bioenergi utgör den ekonomiska basen för växtodlingen i området och kan ske utan att karaktären påverkas negativt.
- Den småskaliga strukturen och det spridda bosättningsmönstret innebär behov av att stimulera företagande inom förädling av jordbruksproduktionen och inom turistnäringen.
- Behovet av kompetensutveckling inom företagsekonomi och i rollen som arbetsgivare bör tillgodoses genom riktade satsningar på områdets lantbrukare.
- Området har stor potential för turism och rörligt friluftsliv. Det kan med framgång kombineras med vidareförädling och diversifierad jord- och skogsbruksverksamhet.
- På vackert belägna fastigheter med bra boendemöjligheter och förutsättningar att skapa fiskedammar torde finnas goda möjligheter att etablera fiskecamper som komplement till fiske i närliggande sjöar och vattendrag.
- Diversifiering bör främjas.
- Plantering av Salix för energiodling måste ske med varsamhet för att inte påverka landskapsbildningen och befintliga naturvärden kopplade till solbelysta småbiotoper och betesmarker.
- Ökad orientering mot en mer miljövänlig produktion med åtgärder för att minska växtnärläcksage och bekämpningsmedelsanvändning i stort sett i hela området.
- Incitament behöver skapas för mindre bekämpningsmedelsintensiva växtföljder i delar av området och mer ekologisk odling.
- Odling av fleråriga grödor för biogasproduktion i kombination med ekologisk odling. Särskilt prioriterat är de delar av området som är inströmningsområden för grundvattenbildning, dricksvattentäkter eller i närheten av vattendrag. Åtgärder som leder till minskat läckage prioriteras.
- Angeläget att arbeta med gödselöverföring och stallgödselfrågor för att minska koncentrationen av gödsel i området och förhindra ammoniakförluster och läckage.
- Åtgärder som ger vattnet en längre uppehållstid och en naturlig rening innan det når havet har hög prioritet. Våtmarker, vegetationsfilter, restaurering av diken och kulverterade vattendrag är exempel på åtgärder som är angelägna att genomföra. Åtgärderna bör om möjligt kombineras med skyddszoner, plantering av träd för beskuggning, bete och rekreativstråk.
- Behovet av vatten för bevattning kan vara betydande under torra somrar. Uttag av vatten ur vattendrag bör undvikas särskilt i biflöden eftersom risken för skada på fisk är betydande. På lätta jordar kan investeringar i recirkulationslösningar med underbevattning, reglerad dränering och bättre bevattningsteknik förbättra vattenhushållningen och minska växtnärläcksaget. På lerjordar kan investering i bevattningsdammar öka recirkulation av växtnäring, öka lönsamhet och produktionssäkerhet i odlingen samtidigt som vattendrag förskonas från ytvattenuttag.
- Återhållsamhet vid rensning behövs för att undvika överlagring av slam på lekbottnar och skador på fiskbestånd och restbestånd av Natura 2000-arter.
- Vattenmiljön i åarna för fisk och annan fauna gynnas av ökad beskuggning. Det finns ett stort behov av trädplantering och zoner skonade från rensning längs vissa åar.
- Betesmarker är viktiga miljöer som kräver kontinuerlig skötsel i form av röjningar tillsammans med ett högt betetryck. Det krävs hög naturvårdskompetens av den som utför röjningarna. Stenbundenhet samt rikt med stenmurar gör att större maskiner ofta inte går att använda vid röjningar utan enklare redskap måste användas. Detta gör det kostnadskrävande att sköta markerna.
- För att säkra skötseln av t.ex. speciellt svårskötta naturbetesmarker behövs RPE (Regionalt Prioriterad Ersättning).

- För att bevara områdets betesmarker krävs diversifiering av betesmarksersättningarna där träd- och buskrika marker tillåts. Området är rikt på sådana och mycket av naturvärdena är knutna till dessa marker.
- Kollektivtrafiken behöver byggas ut för att skapa bättre förutsättningar till boende och ny bebyggelse på landsbygden. Att göra området mer tillgängligt gynnar såväl attraktionskraften för boende som utveckling av besöksnäringar.

Projekt med en inriktning som den ovan nämnda och/eller som utarbetas i samarbete med berörd kommun(er) eller som har stöd i uttalanden i gällande översiktsplan ges företräde till stöd enligt detta program.

Bilagor

Bilaga 1.	Budget för Leaderområde Nordvästra Skåne Nordväst.
Bilaga 2.	Lista på ledamöter i den interimistiska styrelsen
Bilaga 3.	Lista på information om ledamöternas kompetens kopplat till utvecklingsstrategierna
Bilaga 4.	Lista på information om ledamöter i den interimistiska styrelsen, kopplat till horisontella prioriteringar
Bilaga 5.	Lista på information om ledamöter i den interimistiska styrelsen med representation i näringslivets eller arbetsmarknadens organisationer.
Bilaga 6.	Förslag till stadgar för Leader Skåne Nordväst Norra, ideell förening

Bilder från www.soderasen.com, Rita Aatola-Olsson, Håkan Sandin, Det Svenska Landsbygdsprogrammet, Lene Hansson.